

CHRISTOPHER MARLOWE
TRAGICA ISTORIE A DOCTORULUI FAUST

Personaje

PAPA

CARDINALUL DE LORENA

ÎMPĂRATUL GERMANIEI

DUCELE DE VANHOLT

FAUST

VALDES

CORNELIUS ~ prietenii Iul Faust

WAGNER, servitorul lui Faust, un măscărici

ROBIN

RALPH

Un cârciumar

Un geambaș

Un cavaler

Un bătrîn

Curteni, Călugări, Suita.

DUCESA DE VANHOLT - gazda

LUCIFER

BELZEBUT

MEFISTO

Un înger Bun

Un înger Rău

Cele Șapte Păcate de Moarte

Diavoli

Duhurile lui Alexandru cel Mare, amantei lui, ale lui Darius și Elenei

Corul

PROLOG

Intră Corul

Azi Muza nu va ridica în slăvi

Cu versul ei ceresc, întreg cortegiul

De fapte vitejești mărșăluind

Prin câmpurile de la Trasimen¹

Acolo unde Marte a-nfruntat

Cartagina. Și nici nu va zburda

Cu dragostea la curțile regești

Acolo unde adesea-s răsturnate

Din temelii chiar treburile țării.

Nu, prea cinstiți seniori, noi, împreună

Soarta lui Faust o vom desluși

Aici pe scenă, în acest spectacol

Așa cum a fost ea : bună sau rea.

Astfel încît rugăm a-ngădui

Copilăria să i-o povestim.

El s-a născut într-un oraș numit

Bhodes, în Germania. Părinții săi

Au fost oameni de rînd. Rudele sale,
Cînd a crescut, l-au dus să-nvețe carte
La Wittenberg, la universitate.
Aici a studiat teologia
Și falnica grădină a științei
Cu-nțelepciunea lui împodobind-o,
A dobîndit curînd titlul de doctor
Și-i întrecu pe toți confrății lui
Care-ndrăgeau ispititoarea harță

¹ Lac în Umbria (Italia) în împrejurimile căruia Hanibal i-a învins pe romani (217 î.e.n.).

Pe marginea prea sfintelor dileme.
Dar iată, aripile lui de ceară
Umflate de cunoașterea trufașă
Au năzuit prea sus și s-au topit
Cînd cerul mîniat și-a risipit,
Asupra lui, urgia cea de foc.
Ademenit de jocuri diavolești
Și lacom după roadele științei
El a sorbit pînă la fund licoarea
Cea blestemată a necromanciei.
Friviți-1 în odaia lui de lucru !
Nimic nu-i e mai drag decît magia,
Nimic nu-1 face atît de fericit.
(Iese Corul.)

TABLOUL I

Odaia de lucru a lui Faust. Intră Faust.

FAUST

îți cîntărește studiile, Faust,
Măsoară-le-adîncimea și alege.
începe ca un doctor teolog
Dar mergi pînă la capăt în știință
Trăind cu Aristot, murind cu el.
Cît te-am iubit, o, dulce Analitică!
*Bene disserere est finis logices.*¹
Asta e tot : să știi cum să discuți ?
Acesta-i scopul logicii? Atît?
Minuni mai mari nu face arta ei?
Dacă-i așa, n-o mai citi, știi tot.
Mult mai departe năzuiește, Faust.
Deci bun rămas, Filozofie. Galen
Să îi ia locul. E știut de toți :
*Vibi aēsinit philosophus, ibi incipit medicus*².
Fii doctor, Faust, strînge aur mult
Și pentr-un leac cîștigă nemurirea.
*Summum bonum medicinae sanitas*⁶.
Dar dacă scopul medicinei este
Deplina sănătate-a trupului
De ce nu ești tu, Faust, sănătos?
Oricare vorbă a ta e aforism,
Rețetele pe care le prescrii
Săpate sînt în marmoră. Prin ele
Cetăți întregi s-au mîntuit de ciumă

¹ Scopul logicii este (să te învețe) să discuți bine.

² Unde se oprește filozoful, începe medicul.

³ Supremul bine al medicinei e sănătatea.

Și au tămăduit afteza boli...

Dar, Faust, tu nu ești decât un om.

Pe oameni dacă-i faci nemuritori

Sau dacă pe cei morți poți să-i învii,

Atunci ți-ar fi profesia cinstită.

Dar altfel nu. Adio medicină !

(*Căutînd alt ton.*)

Dar unde-i dreptul lui Justinian ? (*Citește.*)

Si una eademque res legatur duobus

*Alter rem, alter valorem rei, etc.*¹

Un caz mărunț : o biată moștenire ! (*Citește.*)

*Exhaereditare filium non potest pater nisi, etc.*²

Așa stă scris în *Institution.es*³

Și-n legea dreptului universal.

E o știință pentru simbriașii

Al căror unic scop e arguția.

Dar pentru mine-i prea slugarnică .

Și mult prea mărginită.

Cînd cu știința nu ajungi la capăt

Începe s-aibă preț teologia.

Să cercetăm deci biblia latină (*Citește.*)

Stipendium peccati mors est. Ha ! Stipendium, etc.

Păcatul este răsplătit prin moarte.

Cam nemiloasă judecata asta ! (*Citește.*)

Si peccasse negamus, fallimur, et nulla est in nobis verita

Cînd spunem că n-avem nici un păcat

Ne amăgim noi înșine

Și nu e nici un adevăr în noi.

Concluzia e simplă, s-ar părea:

Trebuie să păcătuim,

Păcătuind trebuie să murim

Iar moartea noastră trebuie să fie

1 Dacă unul și același lucru e lăsat moștenire la două per-J soane, una primește lucrul, cealaltă valoarea lui, etc.

2 Tatăl nu-și poate dezmoșteni flul dacă, etc.

3 *Corpus Juris Civilis*, lucrare juridică alcătuită sub ducerea împăratului Justinian (527—565).

În vecii vecilor.

Doctrină-i asta ? *Che sară, sară !*

Ce va fi, va fi ! Eu te las

În plata Domnului, Teologie.

Divină-i metafizica magiei

Divine-s cărțile necromanciei

Și asta-i tot ee-și mai dorește Faust :

Cercuri și linii, litere și cifre

Cu semnul lor ascuns în fiecare.

O lume de foloase și plăceri,

Putere, slavă și atot-putință

Li sînt făgăduite celui care

Acestui studiu îi închină viața !

Tot ce se mișcă între cei doi poli
Care cu neclintirea lor veghează lumea
Se va mișca doar la porunca mea.
Regii și împărații stăpînesc
Doar înăuntrul țării lor,
Dar ei nu pot nici să stîrnească vîntul
Și nici să risipească norii,
Pe cînd regatul ce ți—l dă magia
E necuprins ca mintea omenească.
Magicianul e un zeu puternic.
Pune-ți dar mintea la-ncercare, Faust
Și cată prin știință să fii zeu.

(Intră Wagner.)

Wagner, te du la bunii mei prieteni,
Germanii Valdes și Cornelius,
Salută-i călduros din partea mea
Ș-apoi poștește-i pe-amîndoi la mine.

WAGNER

Așa voi face, domnule. *(Iese.)*

FAUST

Mai de folos îmi este sfatul lor
Ca toată truda mea.
Fără de ei n-am să pot să mă descurc.
(Apar îngerul Bun și Îngerul Rău.)

ÎNGERUL BUN

O, Faust, lasă cartea blestemată,
N-o mai privi, îți ispitește mintea
Și grămădești asupra frunții tale
Mînia Domnului. Ia și citește
Din nou scripturile. Ce faci acum
E blasfemie! Fugi din calea ei!

ÎNGERUL RAU

Deprinde, Faust, arta ce cuprinde
Comorile ascunse-ale Naturii.
Fii pe pămînt ca Jupiter în cer,
Stihiilor, stăpîn atotputernic.

(Îngerii ies.)

FAUST

Ce mult mă ispitește gîndul meu!
S-ajung să poruncesc acestor duhuri
Să îmi slujească poftele
Și îndoiala s-o transforme-n faptă
Să-mi împlinească într-atîta voia
Încît să-mi fie teamă s-o rostesc!
În India să zboare după aur,
Să jefuiască mările de perle,
Tărîmul Lumii Noi să îl colinde
De la un cap la altul, să-mi aducă
De-acolo mirodenii, fructe rare.
Să-mi descifreze taina-nțelepciunii,
Să-mi dea-n vileag secretele regești,
Cu zid de bronz Germania să-nchidă
Frumosul Wittenberg să-l înconjoare
Cu apa Rinului. Și cu mătăsuri
Să umple universitățile,

Să poată toți studenții să se-mbrace
În haine princiare. Pe soldați

Să-i jefuiesc de toată prada lor,
Să-l izgonesc pe Ducele de Parma
Din țara mea și să domnesc doar eu
Pe tot cuprinsul ei. Pentru războaie
Voi pune duhurile să născocescă
Mașini cu mult mai minunate
Decît acea corabie cu flăcări
Care-a zvîrlit în aer podul din Antwerp.

(Intră Valdes și Cornelius.)

Bine-ați venit, Cornelius și Valdes.
Cu nerăbdare sfatul vi-l aștept.
Valdes, dragul meu Valdes, tu, Cornelius,
Îndemnul vostru m-a făcut să practic
Magia și științele oculte,
Dar ce spun, nu e doar îndemnul vostru,
Ci e și visul fanteziei mele
Căci mintea mea cuprinsă-i de dorința
De-a studia cu sîrg necromancia.
Intortochiată, plină de eresuri
Este filozofia. Medicina
Și Dreptul bune-s doar pentru nevolnici.
Teologia-i cea mai rea din toate:
Neîmbietoare, crudă și barbară
E demnă de dispreț. Numai magia
M-a cucerit. Doar ea. Prieteni dragi,
Să m-ajutați în încercarea mea
Iar eu, cel care i-am smintit
Cu ascuțimea silogismelor
Pe pastorii bisericii germane
Și floarea universității noastre
Din Wittenberg, pe bunii mei studenți
I-am strîns în jurul meu, i-am îndemnat
Să își frămînte mintea cu-ntrebări,
Așa cum duhurile se strîngeau
În jurul lui Musaeus, cînd poetul
Intrarea și-a făcut în Iad.
Ei bine, eu voi fi un alt Agrippa
Care cu oastea lui de duhuri
A cucerit întreaga Europă.

VALDES

O, Faust, .
Aceste cărți, înțelepciunea ta,
Experiența mea și-a lui, vor subjuga ,
Voinței noastre toate neamurile.
Ca maurii supuși de spanioli
Așa și duhurile focului,
Pămîntului, văzduhului și apei
Ne vor sluji cu cinste pe toți trei.

Ne vor păzi ca leii de primejdii
Și ne vor însoți în drumul nostru ,
Ca niște lăncieri germani călări,
Ca oastea uriașilor laponi...
Iar alteori, chip de femei luînd
Sau de fecioare, care ascunzîndu-și
Sub genele plecate, frumusețea
Te ispitesc mai mult decît o face
Zeița Venus, dezgolindu-și sîni.
Veneției îi vor răpi corăbii
Iar din Americă ne vor aduce
Lîna de aur care i-a umplut
În fiecare an tezaurul Lui Filip cel bătrîn.
Toate acestea întocmai se vor întîmpla
Cînd Faust Prea înțeleptul se va hotărî.

FAUST

Sînt tot atît de hotărît, să știi
Pe cît sînt să trăiesc, deci, Valdes
Îți lasă neîncrederea deoparte.

CORNELIUS

Miracolul magiei te va face
Să nu mai vrei o altă-nvățătură.
Cel care stăpînește-astrologia,
Cunoaște limbile pămîntului
Și deopotrivă poate desluși
Știința mineralelor, posedă
principiile cerute de magie.
Fii sigur, Faust, că-nțelegerea
Acestor taine ți-o aduce faimă
Și pentru ele fi-vei cercetat
Mai mult decît oracolul din Delfi
Tot duhurile spun că pot seca
Oceanele și că pot scoate astfel
Comorile aflate în epave
Precum și pe acelea care zac
Ascunse-n măruntaiele planetei
De toți strămoșii noștri. Așa încît
Răspunde-mi, Faust. Ce-ți mai poți dori ?

FAUST

Nimic, Cornelius.
Aceste gînduri îmi umplu sufletul de bucurie.
Acum, te rog, dezvăluie-mi și mie
Formula magică, vreau să-i încerc
Puterea, într-ascuns, într-o dumbravă.
Și harurile ei să mă desfete.

VALDES

Caută un crîng de nimenea umblat,
Ia cărțile lui Bacon și Albanus,
Psalmii ebraici, Noul Testament
Și-apoi tot ce va trebui să știi
Ți le vom spune amîndoi îndată.

CORNELIUS

Va trebui să-i arătăm întâi
Formulele magiei, dragă Valdes.
Apoi, când ritualul îl va ști
Poate să-ncerce să-l aplice singur.

VALDES

Eu îl învăț principiile de bază,
Iar tu îi vei desăvârși știința.

FAUST

Cinați cu mine deci, iar după masă
Vom cerceta cu luare-aminte totul.
Vreau să-mi încerc puterile la noapte
Când duhurile le voi invoca
De-ar fi să-mi chem eu singur moartea.

TABLOUL II

In fața casei lui Faust. Intră doi Cărturari.

PRIMUL CĂRTURAR

Mă-ntreb ce s-o fi întâmplat cu Faust,
Omul care făcea să răsune școlile noastre
De faimoasele lui *sic probat*?

AL DOILEA CĂRTURAR

O vom afla acum,
Ccăci iată pe slujitorul său.
(*Intră Wag nerr.*)

PRIMUL CĂRTURAR

Ce mai faci, băiete ?
Unde ți-e stăpînul ?

WAGNER

Domnul știe unde.

AL DOILEA CĂRTURAR

Dar cum de nu știi și tu ?

WAGNER Eu știu, dar nu pot demonstra.

PRIMUL CĂRTURAR

Așa ? Ei, atunci lasă gluma și spune-ne ce știi.

WAGNER

Nu rezultă de nicăieri cu necesitate
Că dacă dumneavoastră sînteți licențiați,
Aveți și dreptul să stăruiți atîta pentru
A afla ce nu e de aflat. Așa încît

Îndreptați-vă greșeala
Și fiți cu luare-aminte altă dată.

* Astfel dovedesc.

AL DOILEA CĂRTURAR

Dar nu ne-ai spus chiar tu că știi ?

WAGNER

Aveți martori ?

PRIMUL CĂRTURAR

Are, fiindcă te-am auzit și eu.

WAGNER

Întrebați-l pe un prieten al meu dacă sînt hoț și în caz că vă spune...

AL DOILEA CĂRTURAR

Cu alte cuvinte, nu vrei să ne spui nici tu ?

WAGNER

Ba da, am să vă spun.

Totuși, dacă n-ați fi atît dej nătîngi,
nu mi-ați pune o asemenea întrebare.

Căci nu e stăpînul meu *corpus naturale* ?

Adică ființă vie ?! Ș-apoi:

În această calitate nu mai e și *mobile* ?

Nu sel mișcă adică?

Atunci, de ce mă-ntrebați pe mine unde este

Cînd el s-ar putea să fi șters-o de-acolo?

Ce rost are, mă rog, asemenea întrebare?

Noroc că sînt răb dator din fire, adică flegmatic,

Și deci încet la mîinii și mai curînd înclinat spre dezmăț

— spre dragoste (aproapele meu aș zice

— fiindcă altfel n-ați mai fi nici la patruzeci de picioare

de locul execuției. Ei da, oricum sînt sigur că tot am

să vă văd atîrnînd în ștreang la viitoarea sesiune a juraților.

Dar, avînd în vedere faptul că v-am dat gata, uite,

îmi iau o mutră de puritan și vă declar:

Adevăr vă spun vouă, fraților, că stăpînul mei e la el acasă,

Unde ia masa cu Valdes și cu Cornelius așa cum v-ar putea

Atesta vinul acesta dacă ar avea grai să vă vorbească.

Acestea fiind spuse, să vă binecuvînteze cel de sus, fraților,

Aă vă apere și să vă ferească de rele, fraților. (*Iese.*)

PRIMUL CĂRTURAR

Mă tem că Faust a căzut în mrejele acelei arte blestemată

Pentru care le-a ieșit o faimă atît de proastă celor doi.

AL DOILEA CĂRTURAR

Chiar de-ar fi un străin pentru mine și nu mi-ar fi rudă,

Spun drept că tot mi-ar părea rău pentru el.

Dar hai, vino să-l înștiințăm pe rector,

Poate că autoritatea sfatului său îl va aduce pe drumul cel bun.

PRIMUL CĂRTURAR

Tare mă tem că nimic nu-l mai poate ajuta.

AL DOILEA CĂRTURAR

Să încercăm totuși.

(*Ies.*)

TABLOUL III

O pădurice. Intră Faust ca să-și facă invocarea

FAUST

Acum când umbra negrului pământ
Ținând să vadă surul Orion
Se-aruncă din austru către cer,
Iar cu răsuflatu-i suflând catran
Întregul firmament îl stinge-ncet,
Începe-ți invocațiile, o, Faust,
Și-ncearcă, vezi, au demonii aud
Și vin supuși poruncii dată lor
De tine ce prin rugă le-ai jertfit.
Aici, în cerc, înscris în miezul lui,
E numele Jehova, însemnat
Și-anagramat cruciș și curmeziș
Și-al sfinților preasfinți. In prescurtări
Stau scriși ai Tronului Ceresc slujbași,
Simboluri, nume, rătăcirii de stea,
Prin care orice duhuri poți sili
Să se ridice la chemarea ta.
Deci, fără teamă să încerce Faust
S-aducă împlinit prin arta sa
Tot ce Magia însăși poate da.

*Sint mihi dei Acherontis propitii!
Valeat numen triple. Jehovahae!
Ignei, aerii, aquatani spiritus, salvete!
Orientii princeps Belzehuth,
Infernii ardentis monarcha, et
Dei mogorgon, propitiamus vos,
Ut appareat et surgat Mei phistophilis,
Quid tu moraris ? per Jehovaham, Gehennarri
Et consecratam aquam quam nune spargo, signumqui
criticis quod nune fado, et per vota nostra,
Iipse nune surgat nobis dicatus Mephistophilis!*

(*Intră Mefisto.*)

Te du-ndărăt, îți poruncesc, auzi!
Ești prea hidos spre-a mă sluji așa.
Pe dat-aici să-mi vii la chip schimbat

În gîrbov frate franciscan. Te-aștept.
Da, astă sfîntă haină, minunat îmbracă
Pe măsură, fără greș, Pe cel mai hîd slujbaş diavolesc.

(Iese Mefis o)

Și iată cum în vorbele-mi cerești
Puterea stă, doar iscusit să fii,
Și cine-n astă artă n-ar dori
Să fie pe măsură priceput ?!
Ce-adînc plecat Mefisto mi se dă
Și umilit ascultă vrerea mea!
Puternică-i Magie, forța ta
Și-al invocării mele dulce spor!
Da, Faust, tu ești un meșter laureat
De lui Mefisto ordine-i poți da
Quin redis Mephistophilis fratris imagine ²

(Reintră Mefisto, cu înfățișare de călugăr franciscan.)

MEFISTO

Ei, spune, Faust, acum ce vrei să fac ?
Acum să-mi fie prielnici zeii Acheronului!
Slăvit fie întreitul cap al lui Jehova!
Salve, duhuri ale focului, aerului și apei!
Belzebut, prinț al răsăritului,
Monarh al iadului arzător, și Demogorgon,
Vă aducem rugă ca să apară și să se ridice Mefisto.
De ce zăbovește? Pe Jehova. pe Ghehena,
pe aghiazma pe care acum o împrăștii
Și pe semnul crucii pe care acum îl fac
Și pe legămintele noastre, acum să se ridice
Înainte noastră, cel de noi chemat, Mefisto.
Revino, Mefisto, sub chip de călugăr.

FAUST

Cît voi trăi, tu să-mi slujești eu cer
Și-ți poruncesc să faci orice-ar vrea Faust
De-ar fi și luna s-o răpești din cer
Sau Terra sub ocean s-o afunzi.

MEFISTO

Lui Lucifer eu duh robit îi sînt,
Din legea lui noi nu putem ieși
Și nu te pot urma de n-o vrea el.

FAUST

Nu el ți-a comandat să mi te-arăți ?

MEFISTO

Nu, Faust, de bună voie sînt aici.

FAUST

Nu forța invocării ce-am lansat
Mi te-a adus ? Vorbește, spune, zi !

MEFISTO

Ea-i cauza, atît, *per accidens* *
Căci noi un om cînd auzim hulind,
Pe Domnul și scriptura lepădînd,
Și chipul lui Hristos batjocorind,
Sosim în zbor și plini de zel, sperăm
Că sufletu-i trufaș i-l vom lua.
Nici n-am veni dacă n-ar folosi
Mijloacele ce l-ar putea damna.
Deci cea mai scurtă scurtătură e,
In orice invocare-ai vrea să faci,
Vîrtos s-abjuri Treimea Sfîntă și
Să te închini smerit și rugător
Celui ce singur e monarh în iad.

*Din întîmplare.

FAUST

Așa făcut-a Faust în crezul său
Că nimeni nu-i mai mult ca Belzebut,
Cîrmaci unic și căruia, voit,
I-l dau pe Faust, căci lui l-am dedicat,
Acest cuvînt : damnare, ce l-ai spus,
Nu-l poate-nspăimînta pe Faust, căci el
Cu drag în Elizeele Cîmpii
Ar coborî, chiar iadul dac-ar fi,
Ca printre înțelepții din trecut
Să fie-o umbră lîngă umbra lor.
Dar vane sînt aceste digresiuni
Ce au drept miez prea vanul omenesc ;
Mai bine spune-mi cine-i Lucifer
Pe care-l chemi stăpîn și domnul tău ?

MEFISTO

Arhiregent, al umbrelor stăpîn,
Din veac în veac ele robite-i sînt.

FAUST

Și n-a fost oare înger, Lucifer ?

MEFISTO

A fost, o, Faust, și-ndrăgit a fost,
Cel mai iubit de Domnul Dumnezeu.

FAUST

Cum de-a ajuns al diavolilor prinț ?

MEFISTO

Trufaș și insolent s-a ridicat
Și sfidător, pe Domnul l-a-nfruntat
Și-acesta l-a zvîrlit, din ceruri, jos.

FAUST

Și voi, voi ce trăiți cu el, ce-ați fost ?

MEFISTO

Sărmane duhuri ce-am căzut atunci.
Cu Lucifer urzit-am uneltiri,
Cu Lucifer pedeapsa ne-am primit,
Și pentru veșnicie ne-am damnat
Cu Lucifer în hăuri aruncați.

FAUST

Și unde ispășiți osînda Lui ?

MEFISTO

În iad.

FAUST

Și-atunci cum poți, nu-n iad, ci-aici să fii ?

MEFISTO

Aici tu crezi că sînt ieșit din el ?!
Oriunde-aș fi acum, în iad aș fi,
Căci cine-a stat cîndva în fața Lui
Și-al veșniciei gust pe buze-avînd
Putea, nestingherit, pe Dumnezeu
Să-l vadă ne-ncetat, ferice-a fost !
Nu-s schingiuit mereu cu iaduri mii
Lipsit fiind pe veci de ce-am avut ?
O, Faust, să nu mai vorbim de timpul dus.
Cu-aceste întrebări mă dori cumplit
Iar sufletu-mi lovit de tremur e
Și simt cum mă sfîrșesc aprins de chin.

FAUST

Cum poate marele Mefisto, el
De bocet podidit, să geamă-nvins
C-a fost lipsit de bucurii cerești ?
Învață de la Faust să fii bărbat.
Hai, cată cu dispreț la tot ce-a fost
Și-n veci de veci n-ai să mai poți avea.
De vrei, acum, ascultă ruga mea:
Măriei-sale, Lucifer, doresc
Din partea mea să-i duci cuvîntul meu,

Să-i spui că Faust a atras asupra lui
O moarte fără de-nviere când
Prin gând și fapta sa el a hulit Divinul chip.
Să-i spui că vreau eu, Faust,
Să-i dau ființa mea în schimb de-mi dă
Atîția ani cîte ore sînt în zi
De voluptăți și trai ne-nchipuit,
Iar tu să-mi fii slujbaş nedespărțit
Și-adînc supus. Orice-aș dori, să-mi dai !
Și să-mi răspunzi orice te-aș întreba !
Și-ai mei dușmani s-ucizi, de vreau așa !
Și ce mi-e drag să aperi plin de sîrg !
Și-orbește să ascuți porunca mea.
Te du acum la Lucifer purtînd
Cuvîntul meu. Eu te aștept să vii
Răspunsul să-mi aduci, oricare-ar fi,
La miezul nopții în odaia mea.

MEFISTO

Ai vrut-o, Faust. O fac.
Mă duc în zbor
(*Iese Mefisto.*)

FAUST

Și de-aș avea nu-un suflet, ci duium
Cît stelele pe cer, toate le-aș da
Pe Mefisto să-l am în slujba mea.
Prin el al lumii împărat voi fi,
Iar prin văzduhul mișcător, un pod
Voi face peste-oceanul înfuriat,
Pe el cu-alai și oastea mea să trec !
Și, sugrumînd strîmtoarea Gibraltar
Din Spania și Africa să fac
Coroanei mele un supus pămînt ;
Iar imperialul potentat german
Nu va trăi decît prin vrerea mea.
îngenuncheați să-mi stea și regi și prinți.
Căci ce-am dorit se va-mplini acum.
Deci, în ăst timp, să cugetăm cu spor
Al mării arte rost să-l deslușim
Pînă din nou cu-al său răspuns
Mefisto va veni la locul zis.
(*Iese.*)

TABLOUL IV

O *stradă. Intră Wagner și un Măscărici.*

WAGNER

Măi băietе, vino-ncoace !

MĂSCĂRICIUL

Care băiat ? Ce băiat ?
Trag nădejde că-n adevăr
Ai văzut mulți băieți cu un cioc lung
Și ascuțit ca al meu ! Ha, băiat ! !

WAGNER

Ia zi, mă, ai ceva venituri ? Intrări ?

MĂSCĂRICIUL

Da ! Și mai ales ieșiri : poți să le vezi !

WAGNER

Vai de tine, biet rob, se vede cum sărăcia
Se zbenguie-n goliciunea ta. Zău că acest calic
E despuiat și fără slujbă și atât de llămînd,
Încît sînt sigur că și-ar da sufletul satanei
Pentru o spată de berbec, fie ea și crudă !

MĂSCĂRICIUL

Nu zi ? ! Sufletul meu diavolului pentru
O spată de berbec și crudă pe deasupra ?!
Nici gînd, bunul meu prieten: ba,
Pe Sfînta Fecioară, ar trebui să fie friptă
Și să înoate într-un sos gustos, dacă plătesc atât de scump.

WAGNER

Ei bine, dacă te prinzi să mă slujești,
Te voi umbli *qui mihi discipulus* ⁱ.

MĂSCĂRICIUL

Cum ? în versuri ?

WAGNER

Ași! In mătasea broaștei, cu papuci de stînjene! verbină!

MĂSCĂRICIUL

Stînjene! Îmi închipuiam eu că un stînjene e pămîntul
Pe care ți l-a lăsat tat-tu ! I-auzi ? ! Mi-ar părea rău să te jecmănesc
De ce ți-a rămas ca să-ți ții zilele !

WAGNER

Am spus stînjene!, adică iris și verbină !

MĂSCĂRICIUL

Aha ! înțeleg ! Vermină ! Care va să zică,

Dacă aş fi omul tău aş avea câte insecte toate !

WAGNER

Le ai, de ești cu mine sau nu ! Dar lasă-le-ncolo
De glume și de îndată fă legământ cu mine pe șapte ani
Că de nu am să prefac toți păduchii de pe tine în frați
Călugărași care au să te sfișie-n bucăți.

MĂSCĂRICIUL

Nu mai spune, domnule ! Poți să-ți cruți oboseala,
Și așa sînt frați cu mine. Ai naibii să fie, sînt atît de hulpavi
Cu carnea mea, de parcă ei mi-ar plăti mîncarea și băutura ! !
Ca discipolul meu.

WAGNER

Las-o-ncurcată, mă, și hai, ia guldenii ăștia.
(Ii dă banii.)

MĂSCĂRICIUL

Ce sînt astea ? Tăvi ?

WAGNER

Coroane franțuzești.

MĂSCĂRICIUL

Pe Dumnezeu, dacă nu s-ar chema coroane franțuzești,
Orice om ar fi tot atît de mulțumit să aibă tot atîția bani englezești!
Și ce fac cu ăștia ?

WAGNER

Ce să faci ? ! De-aici încolo, oricînd și oriunde te va lua satana,
Ai să ai un ceas de răgaz în fața ta și-atît !

MĂSCĂRICIUL

Nu, nu ! Ia-ți înapoi tăvile !

WAGNER

Banii ! Adevăr îți zic : nu-i voi primi !

MĂSCĂRICIUL

Adevăr îți zic : îi vei primi !

WAGNER

Martori să fiți că i-am dat !

MĂSCĂRICIUL

Martori să fiți că i-am dat înapoi !

WAGNER

Bine ! ! Voi face ca doi diavoli să te-nhațe și să te ia de-aici acum !
Baliol și Belcher ! !

MĂSCĂRICIUL

Să poftească-ncoa' Baliol și Belcher și-o să-i mardesc
Cum n-au mai fost mardiți de cînd sînt draci !
Și dacă-l omor pe unul dintre ei, știi ce-o să zică lumea ?

Ia priviți la grozavul cela de colo cu nădragii în burlane,
El l-a ucis pe dracu ! Și-atunci vor trebui să mă poreclească
Ucigătorul dracului, în toată parohia !
(*Intră doi Diavoli: Măscăriciul începe să alerge încoace și încolo țipînd.*)

WAGNER

Baliol și Belcher, duhuri, pieriți !
(*Diavolii ies.*)

MĂSCĂRICIUL

Cum, au plecat ? ! Blestemați să fie ! Au unghii cumplit de lungi !
Da, un drac și o drăcoaică ! O să-ți spui cum îi poți deosebi :
Toți diavolii au coarne, pe cînd diavolițele au crăpături
Și picioarele despicate ! Copite, ce mai !

WAGNER

Hai, lasă asta, mă, și vino !

MĂSCĂRICIUL

Ia-n ascultă ! Dacă te slujesc, o să mă-nveți cum săi fac ca să se ivească Banios și Balceos ?

WAGNER

N-avea grijă, te-nvăț eu să te preschimbi în de toate:
Într-un cîine, într-o mîță, într-un șoarece, sau într-un; șobolan sau în orice.

MĂSCĂRICIUL

Cum, un creștin într-un cîine, o mîță, un șobolan, sail un șoarece?!
Nu, nu, domnule, dacă mă prefaci în ceva, atunci să-mi dai chipul
Unui purice micuț, drăgălaș și zglobiu, ca să pot fi și-aici și-acolo, oriunde.
Oh, așa voi gîdila buzunarele fustelor pe care le poartă fetele nurlii !
Pe legea mea că am să fiu printre ele !

WAGNER

Hai, mă, vii ?

MĂSCĂRICIUL

Ia-n ascultă, Wagner !

WAGNER

Cum ? ! Așa ! Baliol, Belcher ! !

MĂSCĂRICIUL

Stai, nene ! Te rog, nene !
Lasă-i pe Banios și Belceos să se ducă la culcare !

WAGNER

Mă, calcule, mie să-mi zici domnul Wagner, iar ochiul tău
Cel sîng să fie ațintit, diametral, pe călcîiul meu cel
drept *quasi vestigiis nostris insistere K*
(*lese.*)

MĂSCĂRICIUL

Dumnezeu să mă ierte, asta vorbește o olandeză de pe altă lume !
Ce să mă fac ? ! îl voi urma și-l voi sluji,
Asta-i limpede că nici nu pot face altfel.
(*lese.*)

* Ca pentru a călca pe urmele pașilor noștri. (31)

TABLOUL V

Faust în camera sa de lucru.

FAUST

Acum, neapărat, o Faust, vei fi
Damnă să nu poți să mai scapi nicicum,
Și-atunci de ce să mai gîndești la rai ?
Cu ce folos la Domnul Dumnezeu ?
Alungă aste vane fantezii !
La deznădejde doar poți aspira
Și, deznădăjduind de Dumnezeu,
În Belzebut nădejdea să ți-o pui !
Cum, șovăi, Faust ?! De ce ? Auzi ceva
Urechea ta a prins din zbor un zvon :
„Abjură, Faust, magia cît e timp
Și-ntoarce-te spre Domnul tău din nou !”
Da ! Faust se-ntoarce către Dumnezeu.
Se-ntoarce spre El ? ! Dar cum ? O, Faust,
De Domnul tău nu ești iubit, căci tu
Slujești un zeu ce-i însuși jindul tău,
Și-n miezul lui ascuns e Belzebut.
Deci lui clădești altar de rugăciuni,
Și îi jertfești și-i vei jertfi curînd
Ca să-i oferi șiroi de sînge cald
De prunci uciși, o Faust, cu mîna ta.

(Intră Îngerul Bun și Îngerul Rău.)

ÎNGERUL BUN

O, dulce Faust, alungă, te implor *Nefasta artă-n care te afunzi!*

FAUST

Ce vrei ? Smerenii, pocăință, rugă ?!
Cu asta ce-i ? Si cum îmi pot servi ?

ÎNGERUL BUN

Sînt căile deschise către rai.

ÎNGERUL RAU

Sau mai curînd deșarte-iluziuni
Sporind demențe care-i fac neghiobi
Pe-acei ce-n ele se încred mai mult !

ÎNGERUL BUN

O, dulce Faust, gîndește-te la rai,
La cele ce deasupra-ți stau în cer.

ÎNGERUL RĂU

Nu, Faust ! Gîndește-te la avuții
Și la puteri și-onoruri pămîntești !
(Îngerii ies.)

FAUST

La avuții, desigur, și puteri !
Noi senioria Embden * o vom lua
Cînd pentru noi Mefisto va lucra.
Ce zeu te-ar mai putea lovi, o, Faust ? !
Ești apărat și-n siguranță ești.
Nu te-ndoi. Mefisto, te aștept
Cu veste bună din adînc să vii
Că Lucifer acceptă ruga mea !
Dar oare miezul nopții n-a bătut ?
Te vreau, Mefisto! Vino, ce mai stai ? !
*Veni, veni Mephistophilis*².
(Intră Mefisto.)
O, spune-mi ce-a zis domnu-ți, Lucifer ?

1 Capitala Frislandei de Răsărit, oraș reputat pe vremea lui Marlowe.
² Vino, vino, Mefisto.

FAUST

Ce poate însemna acest îngheț ?
Ori sîngele-mi nu vrea să scriu cu el
Un zapis ce pe veci legat mă dă ?
De ce nu curge, pactul să-1 sfîrșesc ? !
El s-a sleit pe vorba : „Faust îți dă
Tot sufletul." Aicea m-am oprit.
De ce n-ai vinde, Faust, suflarea ta ?
E sufletul al tău sau nu ?!
Să scriu Aici, din nou :
Eu sufletul mi-1 dau...

(Intră Mefisto cu un fărâș plin de jar.)

MEFISTO

O, Faust, te uită : iată foc. Acum
Nu zăbovi, poți scrie, curge lin.

FAUST

E drept, s-a limpezit și e fluid. A
șa, ușor îndată voi sfîrși.

MEFISTO

(aparte)

O, ce n-aș face, ce n-aș da lui Faust
Ca sufletul să i-1 obțin pe veci !
De-ar ști, nu s-ar grăbi acum atît !

FAUST

Consumatum est K Zapisul e scris
Iar Faust, prin el, lui Lucifer îi dă
Drept moștenire sufletul din el.
Dar ce văd apărînd pe brațul meu ?
Înscrisul ăsta ce-i ? *Homo fuge* !²
Și unde-aș vrea să fug ? Cum aș putea
Cînd Domnul jos, în iad mă va zvîrli ?

Nu, scris nu e nimic, m-am amăgit,
Vedenii am, atît, scorneli, prostii !
Și s-a terminat, a Omule, fugi.
Ba nu, mă mint, văd bine ce e scris
Aici, pe brațul meu : *Homo fuge !*
Și totuși, Faust, o știi : nu vei fugi !

MEFISTO

(aparte)

Ia să-i aduc ceva care să-l încînte !

(Iese. Reintră cu Diavolii care dănuie în jurul lui Faust dându-i coroane și straie bogate. Iese.)

FAUST

Mefisto, ce-a-nsemnat tot ce-am văzut ?

Acest spectacol ce-i ? Ce scop avea ?

MEFISTO

O, mai nimic, Faust, un joc, atît,

Menit să-ncînte doar gîndirea ta

Să știi ce, prin magie, poți avea.

FAUST

Și de poftesc, tu zici, că vor veni

La glasul meu al duhurilor stol ?

MEFISTO

Da, Faust, și încă lucruri mult mai mari

Stau în puterea ta, numai să vrei.

FAUST

Nu un suflet, ci o mie de-aș avea

Pe-un preț atît de-mbelșugat le-aș da.

Ăst sul, Mefisto, ia-l. Prin el îți vînd

Și trup și suflet dar condiționat

Ca tu, la rîndul tău, să-ndeplinești

Tot ce-ntre noi, în act, e prevăzut.

MEFISTO

O, Faust, pe iad și Lucifer îți jur

Ca legămîntul dintre noi să-l țin.

FAUST

Atunci ascultă ce-ai făgăduit : *(Citește.)*

Primo : ca Faust să poată fi un duh

în formă și-n substanță cînd va vrea ;

Secundo : ca Mefisto, slugă lui

Să-i fie ! și la ordinele lui ;

Tertio : el va-ndeplini, aduce

Sau face, spune, ce-i va fi cerut ;

Quarto : în camera sau casa lui

Mefisto 3e va ține-n totul nevăzut ;

In fine-am scris, Mefisto-i de acord

Să se arate-n orice loc și timp

Sub orice chip sau formă va pofti

Johanes Faustus ce, la rîndul său

E de acord cu următorul preț :

Eu, Johanes Faustus, din Wittenberg,

Doctor, prin prezenta îmi dau atît trupul

Cît și sufletul lui Lucifer, monarh al Răsăritului,

Prin sfetnicul său Mefisto, și pe deasupra

Sînt de acord ca, după ce vor fi trecut

douăzeci și patru de ani, dacă articolele de mai sus

Nu vor fi fost violate, să aibă depline puteri
ca să-1 ia și să-1 transporte pe sus numitul
Johanes Faustus, trup și suflet, carne, sânge sau bunuri
În sălașul lor, oricare ar fi el.

Făcut de mine, Johanes Faustus.

MEFISTO

De bună voia ta, drept testament
De veci e-al meu acest înscris, o, Faust ?

MEFISTO

Da ! Ia-1 și dracu' să-ți dea bine-n schimb.

MEFISTO

Acuma, Faust, tu cere-mi ce poftești.

FAUST

Intîi eu despre iad voiesc a ști.
Hai, spune-mi unde-i acest loc numit
De oameni iad ?

MEFISTO

Sub, ceruri, dragă Faust.

FAUST

Sub ceruri, bun ! Dar unde, în ce loc ?

MEFISTO

într-ale elementelor plămezi.
Acolo unde sîntem schingiuiți
Și unde-n veci de veci rămînem prinși ;
Căci iadul n-are nici hotar, nici miez.
Nici nu-i închis într-un anume loc ;
Nu ! unde sîntem noi și iadul e
Și-acolo unde-i iad sîntem și noi
Și niciodată nu putem lipsi.
Iar minții tale ca să-i fie clar
îți spun și poate-ai să pricepi așa,
Cînd lumea-ntreagă se va dizolva
Și-orice suflare s-o purifica
Să știi, și limpede îmi pare spus :
Că unde n-o fi rai, doar iad va fi.

FAUST

Mai las-o, cred că iadu-i doar un mit.

MEFISTO

Gîndești-așa, e bine, de ce nu ? !
Dar experiența te va învăța
Amarnic să te răzgîndești, o, Faust.

FAUST

Deci tu gîndești că-n veci voi fi damnat ?

MEFISTO

Da ! Fără greș ! Căci iată am
Acest înscris al tău prin care-i spus
Că sufletul ți-1 lași lui Lucifer.

FAUST

Îi las și trupul meu, ți-o jur, ei și ?
Tu crezi că Faust e-atît de prost încît
Să creadă că murind va mai trăi,
Și că dureri mai sînt pentru cei morți ? !
Sînt fleacuri și povești, scorneli, prostii
Pe babe să le minți și pe copii !

MEFISTO

Dar, Faust, eu sînt aci, o pildă sînt,
Prin mine dovedesc că te înșeli,
Doar știi că sînt damnat, că sînt în iad !

FAUST

Cum ? ! Cum ești aici în iad ?
Nu, Mefisto, și dacă acesta este iadul,
Eu sînt de acord să fiu damnat aici :
Ce, nu e minunat să te plimbi, să discuți, etc.?
Dar să; lăsăm asta la o parte. Mefisto, dă-mi o soție.
Vreau să-mi aduci cea mai frumoasă fată din Germania,
Fiindcă sînt muieratic și lasciv și nu pot trăi fără o soție.

MEFISTO

Cum ? O soție ? Faust, eu te conjur
Nu pronunța cuvîntu-ngrozitor !

FAUST

Mefisto, dragul meu, tu ești legat!
Soție vreau ! Tu trebuie acum
Să te supui la ce ți-am poruncit.

MEFISTO

Ei bine, o vei avea.
Stai pînă mă întorc :
O să-ți aduc o soție în numele diavolului ! (*Iese.*)
(*Intră Mefisto cu un Diavol în straie femeie. Focuri de artificii.*)
Ei, spune-mi Faust, cum îți place soția asta ?

FAUST

A ciumii fie ! Nu-i decît un stîrv,
O tîrfă otrăvită ! Să n-o văd !

MEFISTO

Taci, Faust, căsătoria e un joc,
O formă stearpă, un ceremonial.
De mă iubești, o uită, n-are rost
Și curtezane, eu, ca fructul copt
Le voi culege. Rind pe rînd, în pat
Le vei avea. Pe cele mai nurlii
Pe care ochiul tău le va ochi
Pe care inima-ți le va voi,
De-ar fi și-atît de caste ca acea
Penelope cîntată de Homer,
Sau chiar și înțeleaptă dacă-ar fi
Ca splendida regină din Saba,
Sau prea frumoasă de închipuit
Precum era pe fața cerului
Strălucitorul Lucifer atunci
Cînd încă nu căzuse în adînc.
Dar las-aceste fleacuri, dragă Faust,
Privește astă carte ce-ți ofer.

(*îi dă o carte.*)

Citește-o, Faust, te-ableacă-asupra ei :
Rostirea ăstor rînduri aur dă,
Iar pe pămînt trasînd ăst cerc vrăjit
Se vor porni furtuni, dezlănțuiri
Cu trăsnet, tunet și potop puhoi;
Iar dacă de trei ori aceste trei

Cuvinte le pronunți evlavios
Indat-oșteni armați se vor ivi
Dispuși să facă orișice-ai dori.

FAUST

Îți mulțumesc, Mefisto, dar mai curînd
Aș vrea o carte în care să pot găsi toate vrăjile
Și invocările prin care să pot chema,
Atunci cînd poftesc, duhurile.

MEFISTO

Iată, ce dorești se află în cartea ce ți-am dat. Aici. (*întoarce paginile.*)

FAUST

Dar vreau o carte în care să pot vedea
Caracterul tuturor planetelor cerului,
Prin care să le cunosc mișcările, așe zarea.

MEFISTO

(*Intorcînd paginile.*) Sînt de asemeni aici.

FAUST

Mai dă-mi o carte în care să pot vedea
Toate plantele ierburile, copacii, tot
Ce crește pe pămînt, și cu asta terminat.

MEFISTO

Sînt aici.

FAUST

Nu-i cu puțință, te înșeli !

MEFISTO

Nu, Faust, ți-o garantez. (*Întoarce paginile.*) Aici.

FAUST

Aș vrea
Tot ce-am cerut, dar parcă mă-ndoiesc :
Privirile spre cer cînd le ridic
Adînc mă căinez și pocăit
Te blestem crunt, Mefisto blestemat,
Căci tu cu bucurie m-ai frustrat
De dreptul de-a privi în sus !

MEFISTO

Cum, Faust,
Chiar ești convins că cerul e atît
De minunat ? Ascultă la ce-ți spun:

El nici pe jumătate nu-i, să știi
Atîta de frumos pe cît ești tu
Sau orice om ce-ar fi pe-acest pămînt !

FAUST

Și cum poți dovedi ce-ai afirmat ?

MEFISTO

Pămîntul pentru om a fost creat
Deci oamenii sînt mult mai minunați !

FAUST

Dacă zidit el pentru oameni e,
Atunci și pentru mine-a fost clădit !
Magia o voi renega, renunț
A pocăinței cale o voi lua.

(*Intră îngerul Bun și îngerul Rău.*)

ÎNGERUL BUN

Da, Faust, căiește-te și
Domnul tău îndurător asupra-ți va privi.

ÎNGERUL RĂU

Tu ești un duh și Domnul nicidecum
De tine milă nu poate avea !

FAUST

Cine-mi șoptește oare că-s un duh ? Ș
i diavol dacă-aș fi, el, Domnul meu,
De mine îndurare poate-avea ;
Da, Domnul milostiv mă va ierta
Dacă adînc mă pocăiesc acum.

ÎNGERUL RĂU

Ar fi adevărat, numai că Faust
în pocăință nu va luneca.

(îngerii ies.)

FAUST

Mi-e inima cuprinsă de îngheț
O simt de piatră, nu pot să mă rog ;
A pocăinței cale n-o pot lua,
Abia de pot în murmur să rostesc
Cuvintele de slavă, rai sau cer,
Credința m-ar salva, dar vai, nu pot ;
Și-aud ecoul înspăimîntător
Ce în urechi îmi tună ne-ncetat
Urlînd același zvon : damnat ești Faust !
Da, săbii și cuțite, ștreang și puști.
Otrăvuri și oțel înveninat
Sînt așezate-n fața mea acum
Ca moartea să mă poată-mpresura.
Cu mult-naintea acestei clipe, Faust
De bună voie s-ar fi sinucis
Dacă-a plăcerii poftă n-ar fi-nvins
Adîncă disperare ce-a simțit.
Dar pot gîndi și altfel și să-mi spun :
Oare nu eu făcut-am pe Homer,
Aedul orb, să cînte-mbelșugat
Despre nebunul foc ce-a mistuit
De dragoste pe fiul lui Priam,
Frumosul Alexandru ¹ cel iubit
De nimfa Oenone ² și moartea ei ?
Și oare-acel ³ ce Teba a clădit
Prin sunetul de vis al harfei lui
Nu pentru mine a cîntat atunci
Cu melodii răpite zeilor,
Cum astăzi pentru mine va cînta
Mefisto ce mi-e dat spre-a mă sluji ?
Atunci, de ce să mor ? De ce să plîng ?
De ce al umilinței chin să-ndur ?

* Marlowe se referă la Paris sub numele său de Alexandru.

2 Fiica regelui fluvii Cebrene, înzestrată de către Apollo cu darul profeției și cu știința vindecării; iubită a lui Paris, nu-l salvează, din gelozie, și după moartea lui se sinucide. 3 Cadmus, legendarul întemeitor al Tebei.

De ce de disperare să mă frîng ?
Sînt hotărît, eu, Faust, nu voi ceda,
Al pocăinței drum îngust nu-l iau !
Hai, răule Mefisto, hai din nou
Să discutăm aprins, s-argumentăm.
Să obiectăm în controverse **iar**
Și al astrologiei rost divin
Să-l dezlegăm ! Deci, spune-mi tu, să știu,
Sînt ceruri dincolo de lună, zi,
Și cîte ? Spune-mi și de-un singur glob
Cuprinde-n sine lumea astrelor,
Așa cum se arată pentru noi
în centrica-i substanță ăst pămînt ?

MEFISTO

Precum sînt elementele, o, Faust,
Aidoma și sferile cerești ;
Ele-mpletit îngemănate sînt
Și-orbita fiecăreia, să știi,
Se țese-nvecinat cu-a tuturor,
Iar toate împreună se rotesc
Pe-un singur ax, un ax ce-n vârful lui
Sfîrșește prin acel ce noi numim
Marele Pol al lumii : iar Saturn,
Sau Marte, Jupiter, nu sînt cum par
Înșelătoare nume fiindcă sînt
Rătăcitoare stele, doar atît.

FAUST

Dar spune-mi, au ele o singură mișcare : *situ et tem-pore* ?¹

MEFISTO

Toate se mișcă împreună de la răsărit la apus
În douăzeci și patru de ore, pe polii lumii,
Dar se deosebesc în mișcarea lor pe polii zodiacului.

1 Atît ca loc cît și ca timp.

FAUST

Lasă, Mefisto, fleacuri de-acest fel !
Asemenea nimicuri Wagner chiar
Le poate lămuri fără cusur.
Oare Mefisto nu-i mai priceput ?
Să nu cunoască el mișcările
Planetelor, mișcări ce duble sînt ? !
Ziua naturală, pentru prima,
E de-ajuns ; cu a doua se complică :
Astfel pentru Saturn sînt necesari treizeci de ani ;
Pentru Jupiter, doisprezece ;
Pentru Marte, patru ; pentru Venus și Mercur,
Un an, iar luni îi ajung douăzeci și opt de zile.
Acestea toate sînt pe măsura unui student
Din anul întîi de universitate. Mai bine spune-mi,
Are fiecare sferă un domeniu particular sau o virtute proprie ?

MEFISTO

Da.

FAUST

Cîte sfere sau cercuri există ?

MEFISTO

Nouă : cele șapte planete, firmamentul și cerul imperial sau empireu!.

FAUST

Ei bine, atunci rezolvă-mi această problemă :

De ce nu există conjuncții, opoziții, aspecte, eclipse,

Toate deodată, ci în unii ani sînt mai multe, în alții mai puține ?

MEFISTO

Per inaequalem motuin respectu totius

FAUST

Și iată, răspunsul mi s-a dat.

Spune-mi acum cine a făcut lumea ?

» Prin inegalitatea mișcării lor față de întreg.

MEFISTO

Nu-ți voi spune.

FAUST

Dulce Mefisto, spune-mi.

MEFISTO

Nu stărui, fiindcă nu-ți voi spune.

FAUST

Ticălosule ! Oare nu te-ai legat să-mi răspunzi la orice întrebare ?

MEFISTO

Am făcut legămînt să-ți răspund la orice întrebare

Care nu este potrivnică împărăției noastre.

Aceasta este potrivnică. Gîndește-te la iad și nu uita că ești damnat, Faust.

FAUST

Faust, gîndește-te la Dumnezeu care a făcut lumea !

MEFISTO

Mai bine nu uita ce ți-am spus.

(Iese.)

FAUST

Da, spirit blestemat, te du în iad !

Tu ești acel ce l-ai damnat pe Faust,

Pe bietul Faust ! Sau nu e prea tîrziu ? !

(Intră îngerul Bun și îngerul Rău.)

ÎNGERUL RĂU

Prea tîrziu ! Prea tîrziu !

ÎNGERUL BUN

Niciodată,

Nu-i niciodată prea tîrziu de Faust,

Căindu-se cinstit, s-ar pocăi.

ÎNGERUL RĂU

Toți diavolii te-ar sfișia bucăți

De-ai îndrăzni să te căiești acum.

ÎNGERUL BUN

Te pocăiește, Faust, nu-i prea tîrziu ;

Îți spun : nici pielea nu ți-o vor zgîria. *(îngerii ies.)*

FAUST

Hristos cel blînd e salvatorul meu.

Încearcă tu să izbăvești, de vrei,

Nefericitul suflet al lui Faust !

(Intră Lucifer, B elzebut și Mefisto.)

LUCIFER

Hristos e drept ! Cum te-ar putea salva ?
Nu-i pasă nimănui de duhul tău,
Doar eu de el interesat pot fi.

FAUST

O, cine ești tu ce-mi apari acum
Atît de înfricoșător la chip ?

LUCIFER

Sînt Lucifer, iar el e-un prinț din iad.

FAUST

O, Faust, ei au venit aci să ia
Din tine sufletul ce l-ai vîndut !

LUCIFER

Ba am venit să-ți spun că ne jignești;
Vorbești potrivit celor ce ai scris !
Nu trebuie spre Dumnezeu, în gînd,
Sau spre Hristos privirea să-ți întorci.
Gîndește-te la demoni și la iad,
Gîndește la damnarea ta și-a lor
Așa precum tu singur te-ai legat.

FAUST

Te rog, mă iartă pentru ce-am făcut
Și niciodată nu voi mai greși ;
Da, Faust, fîgăduiește-n mod solemn
Că niciodată nu va mai privi
Spre cer ; că numele lui Dumnezeu
El niciodată nu-l va mai rosti,
Nici rugăciune, el nu-i va-nălța,
Scriptura sfîntă o va arde-n rug,
Pe slujitorii lui îi va-njunghia
Și-i va ucide peste tot, oricînd.
Voi pune duhurile ce-mi slujesc,
Biserici și lăcaș de-nchinăciuni
Să le dărîme-n pulbere și praf !

LUCIFER

Fă-o și te vom răsplăti bogat.
Noi, Faust, am venit din iad
Ca să-ți aducem diavoleștile desfătări.
Te așează și privește cele Șapte Păcate de Moarte,
Care acum ți se vor înfățișa sub adevăratul lor chip.

FAUST

Aceasta îmi va fi priveliște
Plăcută cum a fost pentru Adam
Vederea Raiului în jurul său In ziua-ntîi a creațiunii lui.

LUCIFER

Nu vorbi de rai, nici de creație.
La spectacolul ce ți se oferă fii cu luare aminte.
(Intră Cele Șapte Păcate de Moarte.)
Iată, Faust, cercetează-le pe fiecare după nume, attribute, fel și chip.

FAUST

Tu, prima, cine ești ?

TRUFIA

Eu sînt Trufia. Disprețuiesc necesitatea unei filiațiuni
Sînt ca puricele lui Ovidiu , mă pot strecura în orice ascunziș
Al unei fete ; uneori, în chip de perucă, mă așez pe capul ei
Umbrindu-i fruntea sau, ca un evantai de pene, îi sărut buzele;

În adevăr o fac ! Oare ce nu fac eu ? ! Dar cum este cu putință ?
Ce este acest miros ? Nu voi mai spune nici un cuvânt dacă
Nu mi se așterne pardoseala cu mireme îmbătătoare
Și pereții nu se îmbracă într-o tapițerie de Arras ² !

FAUST

Cine ești tu, ce-a de-a doua ? . . .

ZGIRCENIA

Eu sînt Zgîrcenia, născută dintr-un moșneag de rînd,
Într-o pungă veche de piele și, dacă ar fi după voința mea,
Aș rîvni ca această casă și toți oamenii din ea să se prefacă în aur,
Ca să vă pot încuia în sipetur meu cel adînc și de nădejde.
O, aurul meu dulce !

FAUST

A treia, tu, cine ești ?

MÎNIA

Eu sînt Mînia ! Eu nu am avut nici tată, nici mamă :
Am fișnit din gura unui leu, cînd eram doar de o jumătate de oră :
De atunci am tot alergat în susul și în josul acestei lumi,
Purtînd asupra-mi aceste săbii, rănindu-mă pe mine însămi
Cînd nu am găsit cu cine mă lupta. M-am născut în iad
Și, ia aminte, adevăr zic unul dintre voi îmi va fi tată.

FAUST

Tu, a patra, cine ești ?

1 Aluzie la *Carmen de Pulice* (Cîntecul puricelui), lucrare medievală, atribuită încă lui Ovidiu pe vremea lui Marlowe.

2 Oraș din Franța, renumit încă din sec. al XIV-lea pentru țesăturile și tapiseriile sale.

INVIDIA

Eu sînt Invidia, născută dintr-un coșar, și o stridie.
Nu-știu carte și de aceea aș dori ca toate cărțile să fie arse
O, de-ar veni o foamete să bîntuie întreaga lume,
Să moară toți și doar eu să trăiesc !
Atunci să vezi ce grasă aș fi !! Dar de ce stai tu așezat Ș
Și eu în picioare ? Ridică-te, și chiar mai mult decît atît ! !

FAUST

Piei de-aici, pizmașă ticăloasă ! Cine ești tu, cea de-a cincea ?

LĂCOMIA

Cine ? Eu, domnule ? Eu sînt Lăcomia. Părinții mei
Sînt toți răpoșați și nu mi-au lăsat nici un ban,
Ci doar un pîrlit de uzufruct ; auzi, doar treizeci de prînzuri
Pe' zi și zece gustări, un fleac, o picătură din care natură mea
Nu se poate îndestula. Nu încape îndoială, eu mă trag
Din viță de monarh. Bunicul meu era o halcă de slănină,
Bunica o butie de vin de Bordeaux, iar nașii' mei au fost,
ascultă bine : Pete-scrumbie-n-saramură și Martin-bou-gras !
O, dar nășica mea ! Ce femeie de neam ! Era atît de iubită
În orice tîrg sau oraș mai de soi ! O chema Margery-bere-de-martie
Mată, Faust, acum îmi cunoști toți strămoșii, n-ai vrea să mă poftești la cină ?

FAUST

Nu, vedea-te-aș spînzurată ! Mi-ai mînca toată agonisita !

LĂCOMIA

înăbuși-te-ar dracu să te-năbușe !

FAUST

Inăbuși-te-ai singură, nesăturato ! Cine ești tu, cea de-a șasea ?

TRINDAVIA

Eu sînt Trîndăvia. M-am născut pe un mal înSORIT,
Unde de-a pururi am zăcut de atunci ; mi-ai făcut
Un mare rău aducîndu-mă de acolo.
Lasă-mă să fiu dusă înapoi de către Lăcomie și Desfrînare.
Nu mai spun nici o vorbă și de mi s-ar da
Prețul de răscumpărare al unui monarh.

FAUST

Cine ești tu, doamnă Tîrfă, cea de-a șaptea și ultima ?

DESEFRÎNAREA

Cine sînt eu, domnul meu ? Eu sînt una căreia
Îi e mai dragă o șchioapă de carne crudă de berbec
Decît un cot de pește fript și prima literă
A numelui meu începe cu desfrînarea.

FAUST

Plecați ! In iad, în iad cu voi !
(*Păcatele ies.*)

LUCIFER

Ia spune-mi, Faust, cum le-ai găsit ? Îți plac ?

FAUST

Mă crede, Lucifer, că sufletu-mi întreg s-a desfătat cînd le-am privit.

LUCIFER

În iad, o, Faust, se pot găsi de soi
Și-ncîntătoare lucruri înmiit.

FAUST

O, oare-ar fi îngăduit, în iad
Eu să cobor și iarăși să mă-ntorc
Aci ? Ce fericit aș fi atunci !

LUCIFER

Dorința asta ți-o voi împlini :
La miezul nopții încă azi trimit
Să fii adus. Dar între timp tu ai »
Această carte și, atent citind,
Vei învăța să te prefaci cînd vrei
In orice formă, chip, de sînt ori ba.

FAUST

Îți mulțumesc, adînc, o, Lucifer,
Puternice stăpîn. O voi păstra,
Da, cartea ta ce mi-ai încredințat,
Cu grijă cită pentru viața mea.

LUCIFER

Adio, Faust, și mintea să-ți ații
Doar la infern și infernalul rit !

FAUST

Mă plec ! Adio, Lucifer mărit!
(*Ies Lucifer și Belzebut.*)
Și-acum, Mefisto, vino s-o pornim !
(*Ies împreună.*) (*Intră Corul.*)

CORUL

Preaînvățatul Faust voind a ști
Și a cunoaște tainele-n adînc
Și-ale astrologiei mari minuni
Ce sînt gravate-n cartea din înalt
Al firmamentului jupiterian

Și trebuind, peste Olimp, în zbor
Să-și afle drum din ce în ce mai sus,
Intr-o caretă de cleștar și foc
S-a așezat și-ușor a fost purtat
De înjugați balauri, lui supuși.
Măritul Faust așa a descurcat
Și la-ncercare-a pus cosmogonii.
Acum, pe cât îmi pare-a fi aflat,
La Roma el întâi va poposi
Vrînd Papa și-a lui curte-a cerceta
Și să asiste vrînd la-acel banchet
Prin care an de an e celebrat Petru,
Preasfînt al raiului portar.
(Iese *Corul*.)

TABLOUL VI

Camera Papei. Intră Faust și Mefisto.

FAUST

Mefisto drag, acum la ăst popas
Aș vrea să-ți spun cât sînt de fericit
Și cum spre mine zboară-n stol zorit
Toate priveliștile ce-am văzut !
Am fost în Trier¹, falnicul oraș
Și-al său ținut cu lacuri de safir
Atîta de adînci.
Eu văd și-acum înalții munți stîncoși în sus
Cum se avîntă către bolți de-azur,
Împrejmuind c-un zid de nepătruns
Frumosul loc ! Sînt bucuros gîndind
Că nici un prinț nu-l poate cuceri
De-ar fi și cel mai crunt cuceritor.
Și-apoi Parisul, Sena lunecînd
Și noi cutreierînd în lung și-n lat
Splendida coastă-a Franciei ; și-apoi
Să vezi cum rîul Mâine se varsă-n Rin,
Podgoriile de pe malul său
Purtînd ciorchini de aur blond, izvor
Al vinului de drept numit sublim.
Apoi Campania și-al ei belșug,
Și Napoli furîndu-ți ochii prinși
De farmecul clădirilor, minuni :
Și cât de armonios e împărțit

¹ Oraș din Germania — In Prusia renană — Augusta Trevirorum în vremea romană. Momente din secolele VI-Xt și o celebra bibliotecă. Încrucișare de drumuri comerciale în evul mediu.

Orașu-n patru părți la fel de mari
De străzi ce se-ntretaie în unghi drept,
Pavate cu dalaj viu colorat
Din cărămizi chitite pe ales !
Ții minte că acolo am văzut
Al lui Maro¹ loc de veci din aur
Și drum de-o milă englezească lung
Tăiat prin stîncă-n cursul unei nopți ?

Și Padova, Veneția, vrăjiri !
Și-atâtea alte locuri ! Nu mai știu
La care-n amintire să mă-opresc.
Dar templul somptuos al cărui vîrf²
Amenință al stelelor regat ? !
Călătorind pe drum de tine-ales
Faust timpu-a depănat cu spor și rost
Și-acum, prin voia ta, ajunși aci,
Aș vrea să știu în care loc sîntem ?
Sau poate înainte s-o fi spus
Tu-n zidurile Romei m-ai adus ?

MEFISTO

Da, Faust, am făcut-o ; și, ca să nu fim lipsiți
De cele de trebuință, am împrumutat camera
Sanctității-Sale pentru folosul nostru.

FAUST

Nădărduiesc că Sanctitatea-Sa
Ne va ura în grabă : bun-venit !

MEFISTO

Taci, omule, nu-i vorba de asta ! Nu o să așteptăm
Să ne poftească el, ci ne vom înfrupta cu îndrăzneală
Din îmbelșugatele sale merinde.
Și-acuma ca să-ți dai seama, fătul meu,
De toate cîte-n Roma poți vedea
Și încîntare să resimți privind,

1 E vorba de poetul latin Publius Virgilius Maro (70-19 î.e.n.

2 Probabil Domul din Milano.

Șă știi că-acest oraș e așezat
Pe șapte mari coline ce-l susțin,
Iar drept prin mijloc Tibrul curge lin
Cu maluri care, șerpuid, împart
Cetatea-n două părți la fel de mari.
Înalte peste fluviu se-arcuiesc,
În totul minunate, patru punți
Ce leagă între ele mal de mal
Și-asigură prin Roma-n lung și-n lat
O trecere ușoară, fără păs.
Pe Ponte Angelo, clădit măreț,
Stă înălțat puternic un castel.
La umbra zidurilor lui se-așin,
La pîndă parcă, tunuri simple sau
Numite duble, sînt din bronz cioplit
Și de le numeri poți ușor să știi
Că-s tot atîtea cîte zile-n an.
E minunat să vezi cum lîngă porți
De parcă-ar sta de strajă-n veghea lor,
Se-nalță obeliscurile-n sus ;
Pe ele Iuliu Cezar le-a adus
Din Africa cînd Nilu-a cucerit.

FAUST

Mefisto, jur pe legea din infern,
Pe Styx și Acheron, pe Phlegethon¹

Pururi arzîndu-l lac de foc, mă jur
Că inima-mi de poftă s-a aprins
Rîvnind să vadă-a Romei străluciri
Și splendidele-i monumente !
Hai, Deci vino, hai să mergem, ce mai stai ?

MEFISTO

Nu te grăbi, o, Faust, mi-ai spus cîndva
Că ai dori la Roma să sosești
Așa încît să poți participa

1 In mitologia greacă, rîu de foc care curge prin infern.

La praznicul de Sfîntul Petru dat.
Așteaptă deci și vei vedea curînd
O ceată de călugări cu chelii¹
Al căror *summum bonum*² e de fapt
A burții desfătare și atît.

FAUST

Dacă-i așa, atunci hai să glumim :
Îmi trec prin cap tot felul de drăcii,
Năstrușnicia lor ne va distra.
Deci farmecă-mă iute, Mefisto
Să fim pe dată nevăzuți aci
Și-n toată Roma orișiuunde-aș fi,
Să pot să fac orice poftesc cu ei,
(*Mefisto îl vrăjește.*)

MEFISTO

Așa, acum ești nevăzut, o, Faust
Și liber după gustul tău să faci.
(*Se aude sunînd pentru intrarea Papei și a Cardinalului de Lorena la banchet. Călugării îi însoțesc pentru a-i servi.*)

PAPA

Monsignore de Lorena, vrei, te rog, să te apropii ?

FAUST

Mănîncă ghiftuit și dracii toți...
Să te înece dacă lași vreun strop !
Ce-î asta ? Cine-a vorbit ?
Călugări, uitați-vă în jur !

PRIMUL CĂLUGĂR

Aici nu-i nimeni, dacă mi-e îngăduit s-o spun Sanctității-Voastre.

> Aluzie la „tonsura” pe care o poartă toți ecleziaștii catolici.

PAPA

Monsignore, iată o mîneare aleasă, trimisă mie de episcopul de Milan.

FAUST

Ce dar ! Îți mulțumesc, o, domnul meu !
(*li smulge farfuria.*)

PAPA

Ce-i asta ? Cine mi-a smuls farfuria ?

Nu vrea nimeni să se uite ?

Monsignore, acest fel: mi-a fost trimis de cardinalul de Florența

FAUST

Nu zic că nu-i adevărat ce-ai spus!
Ia să vedem dacă-i gustos! Îl iau !

(Îi smulge farfuria.)

PAPA

Cum ? ! Din nou ! Monsignore;
Să beau pentru izbăvirea domniei tale.

FAUST

Că bine zici ! Să beau, ca izbăviți
Să fiți voi toți așa cum, v-o doresc !

(Îi smulge paharul.)

CARDINALUL DE LORENA

Monsignore, s-ar putea să fie vreo stafie care
Să se- fi strecurat de curînd afară din purgatoriu
Și să fi venit aici ca să cerșească iertarea de la Sanctitatea-Voastră.

PAPA

S-ar putea să fie așa. Călugări, pregătiți
Un prohod ca să potoliți mînia acestei stafii.
Și acum, monsignore, din nou serviți-vă.

(P a p a își face cruce)

FAUST

Ah ! Cruce-ți faci ? Ei bine, n-are rost
Ca trucul ăsta să-1 mai folosești !

(Papa își face cruce din nou.)

Cum ? Mă-nfrunți din nou? Ia seama-ți zic

Căci pentru-a treia oară te previn cinstit !

(Papa își face cruce încă o dată. Faust îi trage o palmă : toți o iau la fugă, ies.)

Hai, zi, Mefisto, ce facem acum !

MEFISTO

Ce vrei ; Dar stai să-i vezi, aici, sobor
Asupra noastră aruncînd din plin
Blesteme, val și anateme, roi
Ieșind din clopot, cărți și luminări !

FAUST

Deci clopot, cărți și luminări ai zis ? !

Da, luminări și carte și tălăngi

Cădelmînd în lung și-n lat pe Faust

Afurisindu-1 să-1 trimită-n iad !

Îndată ai s-auzi cum un purcel

Va guița, iar un vițel stupid

Mugînd va sta alături c-un măgar

Care va rage disperarea lui

Căci azi e ziua Sfîntului Portar.

(Reintră Călugării ca să cînte litanie.)

PRIMUL CĂLUGĂR

Haideți, fraților, să-ncepem treaba cu evlavie adevărată :

Blestemat să fie cel care a furat mîncarea Sanctității-Sale de pe masă. *Maledicat Dominus!*

Blestemat să fie cel care a lovit pe Sanctitatea-Sa în obraz ! *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care l-a lovit pe fratele Sandela în cap. *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care tulbură sînta noastră litanie ! *Maledicat Dominus !*

Blestemat să fie cel care a luat vinul Sanctității-Sale ! *Maledicat Dominus !*

Et omnes sancti! Amen !

(Mefisto și Faust îi bat pe Călugări și aruncă petarde între ei și astfel ies. Intra Corul.)

CORUL

Cînd Faust fu-ndestulat de regi și curți

Cu lucruri rare, cu minuni, cu vis,

Și cu priveliști care ochii iau,

El s-a oprit din drum și s-a-nturnat

La casa lui unde ai săi aflați
Absența-i cu tristețe o răbdau.
In jurul său, prieteni și colegi
S-au strâns grăbiți plini de elan și zel
Felicitându-l foarte mulțumiți
Că printre ei, la adăpost, s-a-ntors.
Iar la agapa care s-a încins
Și unde-au stat de vorbă-n fel și chip
Despre-nfaptări și fapte ce-a trăit
In drumurile sale care-au fost
Călătorii prin lume și-n văzduh,
Despre astrologie întrebând,
Au înțeles din vorbele lui Faust
Că el atât de învățat era
Incît rival nu mai putea avea,
Atunci de-nțelepciunea lui, cu toți,
S-au minunat și mult, într-adevăr,
Prin vorbe și priviri l-au admirat ;
Iar faima lui s-a-mprăștiat
In lumea largă-n lung și-n lat crescînd.
Și astfel, dintre împărați, acum
Doar unul singur, Carol Quintul zis
Pe Faust la curtea lui a reușit
Să-l aibă oaspe printre-ai săi curteni.
¹ Dumnezeu să-l blesteme !
toți sfinții ! Amin !
Acolo ce-a făcut spre-a dovedi
Adîncul meșteșugurilor lui
Eu las nespun ; iar voi îl veți vedea
Dacă spectacolul îl urmăriți.
(*Corul iese.*)

TABLOUL VII

Curtea unui han. Intră Rob in cu o carte în mină.

ROBIN

E minunat ! Am furat una din cărțile de invocații
Ae doctorului Faust și, pe legea mea, am de gînd
Să caut niște cercuri pentru propriul meu folos.Da!
Acum am să fac așa încît toate fetele din parohia mea
Să-mi danseze după pofta inimii, goale pușcă,
Să mă desfăt privindu-le ; prin cartea asta și cu mijloacele
Pe care mi le va da, voi simți și vedea mai multe
Decît am simțit sau văzut vreodată!
(*Intră Ralph chemîndu-l pe Rob in.*)

RALPH

Robin, hei, Robin, te rog vino-ncoace !
E aici un domn care așteaptă să-și ia calul
Și vrea ca lucrurile lui să fie frecate și curățate :
A făcut atîta gălăgie stăpînei noastre pentru că
Toate nu sînt așa cum voia el să fie, că m-a trimis
Să te caut ; te rog, vino !

ROBIN

Stai la o parte, nu te apropia, sau altfel vei fi aruncat în văzduh,
Vei fi dezmembrat ! Ralph, stai la o parte îți zic ;

Sînt pe cale să fac o treabă nemaipomenită !

RALPH

Vino ! Ce faci cu cartea aia ? ! Nu știi să citești.

ROBIN

Ei, ași ! Stăpînul și stăpîna vor descoperi că pot citi :

El pentru rușinea frunții sale, ea pentru plăcerea iatacu-
lui ei ; e născută să mă rabde pe mine, sau altfel arta mea nu e bună de nimic.

HAL.PH

Ce tot îndrugi ? Ce-i cu cartea asta, Robin ?

ROBIN

Ce e cu ea ?! Ei bine, află că este cea mai neînchipuită carte

Pentru invocații din cîte au fost vreodată născocite

De vreun diavol zămislit din pucioasă !

RALPH

Și știi să faci invocații cu ea ?

ROBIN

Orice lucru îl pot face cu ajutorul ei și mai întîi te pot îmbăta

Crunt, pe gratis, în orice tavernă din Europa ;

Asta ar fi una din lucrările mele de invocare.

RALPH

Cuvioșia sa, pastorul nostru, ar spune că asta nu înseamnă nimic.

ROBIN

Ai și tu dreptate, dar, Ralph, dacă te trage așa la *Nan Spit*,

Fata noastră de la bucătărie, atunci eu îți zic : mergi și-ntoarce-o,

Răsuțește-o cum vrei spre folosul tău și mai ales la miezul nopții.

RALPH

O, Robin, bravo ! O s-o am pe Nan Spit și pentru folosul meu.

Cu prețul ăsta sînt dispus să-l hrănesc pe diavolul tău fără să iau vreun ban !

ROBUST

Pentru moment ajunge ! Hai, dragă Ralph, să mergem

Să curățăm cizmele murdare ce zac în seama noastră

Și după aia să ne apucăm să invocăm în numele Satanei.

(Ies.)

(Reintră Robin cu o cupă de argint în mînă, urmat de Ralph.)

ROBIN

Ei, Ralph ! Nu ți-am spus că ne-am făcut oameni prin această carte

A doctorului Faust ? *Ecce signum*¹. Aceasta e o simplă cizmă pentru grăjdari:

Caii noștri nu vor mai mînca fîn deloc, atîta timp cît va dura aceasta !

RALPH

Hei, Robin, vine circiumarul !

ROBIN

Lasă, nu-ți face griji ! Am să-i plătesc cu supranaturalul!

(Intră Circiumarul.)

Jupîne, sper că totul e plătit ! Domnul să fie cu tine !. Vii, Ralph ?

CIRCIUMARUL,

Binișor, domnule, mai am o vorbă cu voi doi : înainte de a pleca,

Trebuie să-mi mai plătiți o cupă de argint.

ROBIN

Eu, o cupă de argint ? ! Auzi, Ralph, eu, o cupă de argint !

Mi-e scîrbă de dumneata și nu ești decît un etc. !

Eu, o cupă de argint ! N-ai decît să mă cauți !

CIRCIUMARUL

O voi face, domnule, cu voia dumitale ! *(il caută pe Robi 11.)*

ROBIN

¹ Nume de bătaie de joc : spit=suciat.

Ce spui acum ?

Iată dovada.

CIRCIUMARUL

Aș spune eu ce-aș spune ! Dar ce-aș spune ar fi două vorbe
Tovarășului dumitale ! Da, domnule !

RALPH

Eu ? ! Eu, domnule ? ! Caută-mă cât poțtești !

(Cîrciumarul îl caută.)

Acum, domnule, poți fi rușinat că ai împovărat niște oameni
Cinstiți cu îndoieli despre adevărul spus de ei !

CÎRCIUMARUL

Și totuși unul dintre voi are cupa de argint la el !

ROBIN

(Aparte) : Minți, jupîne, e în fața ta !

O să te-nvăț eu să-nvinuiești oameni cinstiți.

Stai așa ; o să te frec eu pentru cupa de argint

De mai bine-ai fi stat la o parte ; o să mă reped la tine

În numele lui Belzebut !

(Aparte lui Ralph h.)

Ia seama la cupă, Ralph.

CÎRCIUMARUL

Ce vrei să zici, mă ? !

ROBIN

O să-ți spun eu ce vreau să zic:

(Citește dintr-o carte)

*Sanctobulorum Periphrastricon*¹ —

Nu, o să te gîdil, crîșmare !

(Aparte lui Ralph:)

Ia seama la cupă, Ralph !

(Citește.)

Polypragmos Belseborams framanto pacostiphos tostu Mephistofilis' etc.

(Intră Mefisto, pune petarde în spatele lor și apoi iese; toți aleargă înspăimîntați încoace și încolo.)

CÎRCIUMARUL.

O *nomine Domini*² ! Ce-nseamnă asta, Robin ?

Ai spus adevărul ! Nu ai luat cupa !

RALPH

*Peccatum peccatorum*¹ ! Ia-ți cupa, bunul meu cîrciu-mar !

(Restituie cupa Cîrciumarului, care o ia și iese.)

ROBIN

*Misericordia pronobis*² !

Ce mă fac ? ! Diavol bun, iartă-mă de data asta

Și n-o să mai fur din biblioteca ta niciodată !

(Reintră Mefisto.)

MEFISTO

Monarh al iadului, mărit stăpîn

Sub neagra cercetare-a cărui stau

îngenuncheați cu teamă, tremurînd

Toți potențații lumii-nspăimîntați,

Pe-altarul căruia în orice timp

Se află sufletele mii și mii,

Auzi-mă cât de jignit mă simt

De farmecele ăstor mărginiți

Și coate-goale și incuți și proști !
De la Constantinopol nevoit
Am fost să vin aici acum
Doar pentru-a satisface joaca lor,
Plăcerea lor de servi damnați și vani !

ROBIN

Cum ? De la Constantinopol ? !
Ai făcut o călătorie lungă : vrei să scoți
Șase bănuți din punga dumată
Ca să-ți plătești cina și să pleci ?

MEFISTO

Ei bine, moșicilor, pentru obrăznicia voastră vă prefac :
Pe tine într-o maimuță, și pe tine într-un câine, și așa să pieriți !
(*lese.*)

1 Înșiruire de cuvinte fără sens, doar cu aparență de latină și greacă.

2 În numele Domnului.

' Păcat al păcatelor. 2 Milă asupra noastră.

ROBIN

Maimuță ! Asta-i fain ! O să mă distrez cu băieții ;
O să capăt nuci și mere cu duiumul !

RALPH

Și eu trebuie să fiu un câine ? !

ROBIN

Pe cinstea mea, parcă văd cum n-o să-ți
Mai iasă capul din strachina cu supă.
(*les.*)

TABLOUL VIII

(*Un apartament în palatul împărătesc. Intră împăratul, Faust, un Cavaler și Curteni.*)

ÎMPĂRATUL

Maestre doctor Faust, am auzit lucruri ciudate
Despre știința dumată în arta neagră a magiei
Și că nimeni, nu numai din împărăția mea,
Dar chiar din întreaga lume nu ți se poate asemui
În privința minunilor pe care le poți săvârși cu ajutorul
Acestei arte ; se mai spune că ai în slujbă un spirit al casei,
Prin mijlocirea căruia poți îndeplini tot ce poțtești.
Așa încît, iată rugămintea mea : fă-mi și mie, rogu-te,
Dovada îndemmării dumată, fă în așa fel ca ochii mei
Să poată întări prin mărturia lor cele auzite de urechile mele
Și jur pe coroana mea de împărat că, orice ai săvârși,
Nu vei avea de suferit nici o pagubă și nici o asuprire.

CAVALERUL

(*Aparte:*)

Pot să jur că arată ca un vrăjitor.

FAUST

Prea bunul meu stăpîn, cu toate că a trebuit să recunosc
Față de propriul meu cuget că sînt mult mai prejos decît
Ceea ce spun oamenii despre mine și că, prin urmare,
Nu merit de loc cinstea pe care mi-o face majestatea voastră

Imperială, totuși din dragostea și datoria care mă leagă de ființa
Voastră, sînt prea fericit că voi putea îndeplini tot ce-mi veți cere.

ÎMPĂRATUL

Fii dar cu multă luare-aminte, Faust :
Pe cînd stăteam o dată încuiat
In camera de lucru și eram
Cu gîndul la strămoșii mei slăviți,
La faptele mărețe ce-au făcut
Prin vitejia lor, la bogății
Ce-au dobîndit de socoteam în gînd
Regatele ce ei au cucerit,
Mi-am spus atunci că niciodată eu
Ce astăzi lor le sînt urmaș și nici
Cei care-n viitor le vor urma
Nu vor putea nicicînd, mă tem, să-și ia
Nici fala, nici autoritatea lor.
Și printre ei eroul minunat
Măritul Alexandru prea vestit
— Iarăși icoana gloriei lumești —
Faptele lui pămîntu-au luminat
Ca soarele, cu strălucirea lor.
Un nume ce îmi dă fior adînc
Numai cînd îl rostesc : iar inima
Mîhnită mi-e că n-am avut prilej
Să văd un om așa cum era el.
Prin forța artei tale, dacă tu
Pe el și pe frumoasa lui Roxana
Îi poți aduce-ici, în fața mea
Să mi-i arăți așa precum erau
Și se purtau în timpul vieții lor,
Îmi împlinești dorința mea de foc
Și-mi dai temei ca toată viața mea
Să-ți laud arta și știința ta.

FAUST

Prea luminate doamne, sînt gata să vă
Împlinesc dorința în măsura în care o poate
Face știința mea și puterea spiritului meu.

CAVALERUL

(Aparte:)

Adică mai nimic.

FAUST

Numai că, să mă iertați înălțimea voastră, nu poate sta
în puterea mea să vă înfățișez ochilor chiar trupurile
Celor două împărătești ființe, deoarece ele s-au prefăcut de mult în pulbere.

CAVALERUL

Așa da, doctor Faust, cînd mărturisești adevărul poți fi crezut.

FAUST

Dar spiritele pot face ca Alexandru și iubita lui să apară în
Fața voastră așa precum erau pe cînd trăiau, în starea lor
Cea mai înfloritoare și socot că în felul acesta majestatea
voastră imperială va fi, fără îndoială, mulțumită.

ÎMPĂRATUL

Fă-o, doctore. Dă-mi prilejul să-i văd,

CAVALERUL

Auzi, maestre ? Adu-1 pe marele Alexandru și pe iubita lui în fața împăratului.

FAUST

Cum s-ar putea astfel, domnule ?

CAVALERUL

În nici un fel. E ca și cum mi-ai spune mie că Diana mă va preface în cerb.

FAUST

Nu e nevoie, domnule, fiindcă murind, Acteon, cel care a-ndrăznit

S-o vadă goală, și-a lăsat dumitale coarnele. Hai, Mefisto, du-te.

(Mefisto iese.)

CAVALERUL

Dacă-ncepi vrăjile, eu plec.

(Iese.)

FAUST

Fiindcă mă tot întrerupi, o să ne mai întâlnim noi.

Iată-i, prea luminate doamne.

(Intră din nou Mefisto cu două Duhuri sub chipul lui Alexandru și al Iubitei lui.)

ÎMPĂRATUL

Doctore, am auzit că această doamnă, pe când trăia,

Avea un neg sau o aluniță pe gât.

Cm aş putea să știu dacă-i adevărat sau nu ?

FAUST

Înălțimea voastră poate-ndrăzni să se apropie și să vadă.

ÎMPĂRATUL

Sînt sigur că nu e vorba de duhuri,

Ci chiar de trupurile celor două ființe princiare decedate.

(Duhurile ies.)

FAUST

Vă rog, majestate, trimiteți să-l cheme pe cavalerul

Acela care tot glumea pe socoteala mea.

(Iese un Curtean)

ÎMPĂRATUL

Unul dintre voi să meargă să-l caute.

(Intră din nou Cavalerul cu o pereche de coarne pe cap.)

Cum așa. domnule cavaler ? Te credeam burlac,

Dar văd că ai o nevastă care nu numai că și-a pus coarne,

dar te și silește să le porți. Du-ți mâna la cap și pipăie-le.

CAVALERUL

Netrebnic vrăjitor, cîine pocit Crescut în văgăuna vreunei stînci,

Cum de cutezi de-un nobil să-ți bați joc ? Tilharule, desfă ce-ai săvîrșit !

FAUST

Ei, nu chiar atît de repede, domnule, nu-i nici o grabă.

Ți-aduci aminte cum mă tot sîcîiai în timp ce vorbeam cu împăratul ?

Cred că acuma și-ai primit plata. Ești mulțumit ?

ÎMPĂRATUL

Dragă doctore, te rog eu să-l izbăvești. Și-a ispășit vina.

FAUST

Prea bunul meu stăpîn, Faust l-a pedepsit pe acest obraznic

Cavaler nu atît pentru jignirea pe care i-a adus-o în fața înălțimii voastre,

Cît pentru a vă mai descreți fruntea. Și fiindcă văd că mi-am îndeplinit ținta,

Am să-! scap de coarne. Cred că după aceea, domnule cavaler, vei avea

Numai cuvinte de laudă pentru învățați. Mefisto, redă-i înfățișarea de mai înainte.

(Mefisto îi scoate coarnele.)

Și-acum, prea slăvite, întrucît mi-am îndeplinit datoria, îngăduie să plec.

ÎMPĂRATUL

Poți pleca, doctore, dar mai întîi

Vreau să te răsplătesc împărătește.

(Ies împăratul, Cavalerul și Curtenii.)

TABLOUL IX

FAUST

Mefisto, timpul care ne-ncetat
Se scurge fără grabă și tăcut
Scurtându-mi șirul zilelor,
treptat îmi seacă din izvor al vieții fir ;
Și-1 simt că-și cere plata, dreptul lui,
Pentru-acești ultimi ani trăiți de Faust.
De-aceea, dragul meu, să ne-nturnăm
La Wittenberg în mare grabă-acum.

MEFISTO

Cum ai vrea să mergi, călare sau pe jos ?

FAUST

Cît va ține pajiștea asta atît de frumoasă și-atît de verde, să mergem pe jos.
(Intră un Geambaș.)

GEAMBAȘUL

De azi dimineață îl tot caut pe un anume jupîn Fustian.
Doamne, ia te uită unde era. Cel de sus să-ți dea sănătate, dom' doctor.

FAUST

Și ție, geambașule !

GEAMBAȘUL

Uite patruzeci de taleri pentru calul dumitale.

FAUST

Nu pot să-1 dau numai cu atît. Dacă socoti că face cincizeci, ia-1.

GEAMBAȘUL

Vai de păcatele mele, domnule, mai mult n-am.
Rogu-te, domnule, pune o vorbă pentru mine.

MEFISTO

Te rog eu — dă-i-1. E un om de treabă și nevoieș :
N-are nici nevestă și nici copii.

FAUST

Bine, fie. Dă-mi talerii.

(Geambașul îi dă lui Faust banii.)

Calul o să ți-1 dea flăcăul meu.

Numai bagă de seamă să nu intri niciodată cu el în apă.

GEAMBAȘUL

Cum adică, domnule, nu se adapă din orice apă ?

FAUST

Nu-i vorba de adăpat, ci să nu intri cu el călare în apă.

Poți să sari cu el peste orice gard sau șanț, dar să 'nu intri cu el în apă.

GEAMBAȘUL

(Aparte:)

Bine, domnule. Acum știu și eu că m-am pricopsit pentru toată viața.

N-o să-1 dau eu pe patruzeci de taleri.

Dacă știe să facă doar atît : Hei-ding-ding și iar ding-ding,

Am să trăiesc împărătește pe spinarea lui. Are crupa mai lucioasă decît pielea tiparului.

(Tare:)

Cu bine, domnule. O să mi-1 dea flăcăul dumneata.

Dar spune-mi, domnule, dacă se îmbolnăvește sau nu se simte bine

Și-ți aduc dumitale urina să i-o cercetezi, ai să-mi spui ce are ?

FAUST

Șterge-o, nesătulule ! Nu cumva crezi că-s doctor de cai ?

(Geambaşul iese.)

Ce ești tu, Faust, altceva
decît un osîndit la moarte ?
Se-apropie sorocul ceas cu ceas
In suflet deznădejdea strecurînd,
Mai bine să adorm, să scap de gînd !
Hristos s-a îndurat de-acel tîlhar
Ce pironit pe cruce-l implora, încearcă,
Faust, să te-odihnești puțin.

(Adoarme în scaun.

*Intră din nou Geambaşul, ud
leoarcă și plîngiriă.)*

GEAMBAŞUL

Vai, vai ! Doctorul Fustian zicea că-l cheamă ?
Pe legea mea, doctorul Lopus era cu totul altfel.
Ăsta mi-a dat o curățenie care m-a curățat de patruzeci de taleri ;
Nici gînd să mai văd banii vreodată. Totuși, ca un măgar ce sînt,
Nu i-am ascultat sfatul și-am intrat cu calul în apă. Am crezut că gloaba
O fi avînd vreo însușire mai deosebită, pe care doctorul vrea să mi-o ascundă,
Și-atunci, smucit din fire cum sînt, am intrat cu ei în eleșteul cel adînc
De la marginea orașului. Cînd am ajuns la mijlocul apei, calul meu se topise.
Așa că m-am pomenit călare pe-un șomoioș de fîn și fu cît p-aci să mă-nec și eu.
Da' las că dau eu de doctor și-mi iau banii-napoi, sau de nu, o să-l coste toată
Istoria ceva mai mult. A, uite-l și pe mamelucul lui ! Ei, tu de colo, unde ți-e stăpînul ?

MEFISTO

Ce dorești ? Nu poți vorbi cu el.

GEAMBAŞUL

Ba o să-i vorbesc. Trebuie.

MEFISTO

Doarme buștean, nu vezi ? Vino altă dată.

GEAMBAŞUL.

Trebuie să vorbesc acuma, că dacă nu îi sparg geamurile alea de pe nas.

MEFISTO

Ține și tu seamă că n-a dormit de opt zile.

GEAMBAŞUL

Chiar dacă n-ar fi dormit de opt săptămîni, eu tot o să-i vorbesc.

MEFISTO

Uită-te și tu la el — doarme tun.

GEAMBAŞUL

Chiar așa, el e. Să trăiești, domnule doctor ! Domnule doctor !

Dom'le doctor ! Dom' doctor Fustian ! Cum așa ?

Patruzeci de taleri pentru un șomoioș de fîn ? Patruzeci de taleri ?

MEFISTO

Vezi că nici nu te-aude ?

GEAMBAŞUL,

(Strigîndu-i în ureche :)

U-u-u ! U-u-u ! Nu vrei deloc să te trezești, așa-i ?

Ei, las' că te trezesc eu pe dată.

(Îl trage de-un picior și îl smulge.)

Vai de mine, am pățit-o. Ce mă fac, păcatele mele ?

FAUST

Piciorul meu ! Piciorul meu ! Mefisto, ajutor ! Cheamă străjile ! Piciorul meu ! Piciorul meu !

MEFISTO

Hai cu mine la poliție, tîlharule.

GEAMBAŞUL

Aoleu, domnule, dă-mi drumu' că-ți mai dau patruzeci de taleri.

MEFISTO

Să-i văd.

GEAMBAȘUL

Nu-i am la mine. Vino la hanul unde-am tras și ți-i dau.

MEFISTO

Dă fuga.

(Geambașul iese al'ergînd.)

FAUST

S-a dus ? Drum bun ! Piciorul meu e la locul lui,

Iar geambașul s-a ales cu un șomoioș de fîn pentru toată truda lui.

Unde mai pui că toată pozna asta o să-l coste încă patruzeci de taleri.

(Intră Wagner.)

Ei, Wagner, ce vești ?

WAGNER

Domnule doctor, ducele de Vanholt vrea să vă vadă cît de curînd.

FAUST

Ducele de Vanholt ! E un nobil de ispravă,

Față de care nu trebuie să mă dau în lături spre a-i arăta

Puterea artei mele. Mefisto, să mergem la el.

(Ies.)

TABLOUL X

Curtea Ducelui de Vanholt Intră Ducele de Vanholt, Ducesa și Faust.

DUCELE

Crede-mă, domnule doctor, distracția asta mi-a plăcut cum ru se mai poate.

FAUST

Sînt încîntat, bunul meu senior, că ați fost mulțumit.

Dar poate că dumneavoastră, doamnă, v-a plăcut mai puțin.

Se spune că femeile gravide au totdeauna cîte o dorință.

Spuneți, doamnă, ce anume doriți ? Spuneți-mi și se va-implini.

DUCESA

Mulțumesc, domnule doctor, și fiindcă te văd atît de curtenitor

În grija dumitale de a-mi fi pe plac, am să-ți spun ce anume doresc.

Dacă n-am fi în ianuarie, în toiul iernii, și-ar fi vară,

Mi-aș dori din toată inima o farfurie cu struguri copti.

FAUST

Atîta tot, doamnă ? Du-te, Mefisto.

(Mefisto iese.)

Mi-ați fi putut cere mult mai mult, și-ați fi fost slujită.

(Intră din nou Mefisto cu strugurii.)

Poftiți, doamnă. Binevoiți și gustați-i.

DUCELE

Crede-mă, domnule doctor, minunea asta le-ntrece pe toate.

Să faci rost de struguri, în luna ianuarie, în toiul iernii...

FAUST

Îngăduiți-mi să vă lămuresc, înălțimea voastră.

Pe glob, anul e împărțit în două emisfere.

Așa încît atunci cînd în emisfera noastră e iarnă,

În cealaltă, cum ar fi de pildă în India, în Saba

Și în alte țări ale răsăritului, e vară.

Cu ajutorul acestui spirit iute ca gîndul care mă slujește,

I-am adus de-acolo, după cum vedeți. Cum vă plac, doamnă ? Sînt buni ?

DUCESA

Crede-mă, domnule doctor, sînt cei mai buni struguri pe care i-am gustat vreodată.

FAUST

Sînt fericit că v-am putut mulțumi, doamnă.

DUCELE

Doamna mea, să intrăm în casă și să-l răsplătim

Cum se cuvine pe acest om învățat pentru bunătatea pe care ți-a arătat-o.

DUCESA

Așa voi face, domnul meu. Ii voi rămîne îndatorată toată viața.

FAUST

Vă mulțumesc cu umilință.

DUCESA

Urmează-ne, domnule doctor, și-ți vei primi răsplata.

(Ies.)

TABLOUL XI

In casa lui Faust Intră Wagner.

WAGNER

Cred că stăpînul va muri curînd

Căci mi-a lăsat averea-n testament.

Și totuși dac-ar fi pe-al morții pat

N-ar cheful și nu s-ar îmbăta

Cum face cu studenții lui acum.

Așa ospăț îmbelșugat ce-nghit

N-am mai văzut în viața mea, nicicînd

Iată-i că vin ! Ospățul s-a sfîrșit. *(Iese.)*

(Intră Faust cu trei Cărturari și cu Mefisto.)

PRIMUL CĂRTURAR

Domnule doctor, dat fiind că în discuțiile noastre

Cu privire la frumusețile acestei lumi, am stabilit

Că Elena a Greciei nu poate avea rivală, te-am ruga foarte mult,

Domnule doctor, să ne-o arăți și nouă pe-această neîntrecută

Fiică a Eladei, a cărei măreție o admiră o lume întregă.

Fă-ne această favoare și-ți vom rămîne îndatorați cu toții.

FAUST

Bunii meu domni, fiind încredințat

Că toți îmi sînteți devotați amici

Prieteni cu adevărat, eu, Faust

Nu mă voi da în lături să-mplinesc

Dorința celor ce aproape-mi sînt :

Pe ne-ntrecuta doamnă a Aticei

O veți vedea în toată slava sa

Precum de Paris ea adusă-a fost

De peste mări la Troia, în triumf

Drept cea mai mîndră pradă între prăzi.

Tăceți, căci vorba-i primejdioasă-acum.

(Se aude muzică. Elena traversează scena.)

AL DOILEA CĂRTURAR

Mi-e gîndul prea sărac și n-am cuvînt

Să laud ne-ntrecutul chip frumos

Pe care-o lume-ntregă l-a cîntat.

AL TREILEA CĂRTURAR

Fiirec a fost ca mîniații greci în crunt război

Troienii zece ani Să-nfrunte pentru a răzbuna un furt
Care-i lipsea de mîndră doamna lor.

PRIMUL CĂRTURAR

Putem pleca căci am privit cu toți
Minunea ce natura a creat,
Cea mai de preț lucrare ce-a făcut
A frumuseții-ntruchipare-n tot
Și pentru-acest prilej ce ni l-ai dat
Fii binecuvîntat în veci, o, Faust.

FAUST

Adio, domnii mei, drum bun vă zic.
(Cărturarii ies.) (Intră un Bătrîn.)

BATRINUL

Ascultă, Faust, aș vrea atît de mult
Ca ce-am să spun să poarte pașii tăi
Spre-acel făgaș al vieții îndreptat
Spre dobîndirea raiului ! O, Faust
Tot ce-n puțința ta mai stă, să faci,
Chiar dacă inima ți-o vei zdrobi
Și sîngeie ți-l vei amesteca
Cu lacrimile grelei pocăinți
Pentru cumplit de greul tău păcat.
Miasma lui în suflet ți-a pătruns
Atît de-adînc încît nici mila azi
Nu te mai poate lecui. Îți spun
Că numai Domnul doar prin jertfa sa
Al izbăvirii har ți-l poate da
Doar el iertarea-ți poate dărui.

FAUST

Unde-am ajuns ? Și ce am săvîrșit
Ademenit de vrăji ? Sînt blestemat,
Sînt blestemat să mor în disperări,
Își cere iadul dreptul lui strigînd
Cu glasul lui de tunet : vino, Faust,
Ți-e ceasul împlinit să vii ! Iar eu
Va trebui să merg, să mă supun.
(Mefisto îi dă un pumnal.)

BATRINUL

Oprește-ți mîna, Faust, și pune frîu
Dementelor porniri și nu da curs
Nici disperării care te-a cuprins
Căci iată văd un înger lin zburînd
Spre fruntea-ți grea de-atît de greu
Cerescul har dintr-un ceresc potir
El stă în suflet să ți-l toarne-ncet ;
Te roagă pentru îndurare, Faust,
Și-nlătură din cuget disperări.

FAUST

Prea bunul meu prieten, vorba ta
Rostită către mine-mi dă nădejdi
Și sufletu-mi atît de încercat
Mi-l mîngîi ca-ntr-o adiere, blînd ;
Îngăduie-mi acum să m-adîncesc în cugetări
Ce-ar cîntări cu sîrg
Nesăbuita vină ce-mi cunosc.

BATRÎNUL

O, Faust, eu plec dar sînt înfricoșat
De teama ce-o resimt gîndind că tu
Acum ai să-ți pierzi sufletul pe veci.

FAUST

Și unde-i îndurarea, Faust, ia zi ?
Căința ta fără speranță e,
Tot iadu-n pieptul meu se luptă-acum
Cu mîntuirea harului divin.
Ce pot să fac și cum să ocolesc
Capcana ce mi s-a întins acum
Căscată-n fața mea de-a morții mîini ?

MEFISTO

Ești un sperjur, o, Faust ; eu sufletul
Ți-l voi întemnița că nu plătești
Ce te-ai legat prin legămînt
Față de domnul și stăpînul meu.

FAUST

Te du și roagă-1 pe stăpînul tău,
Prea bunule Mefisto, ca iertat
Să fiu pentru-ndrăzneala ce-am avut
Și iată eu mă leg din nou să fac
Cele ce i-am jurat lui Lucifer.

MEFISTO

Atunci grăbește-te să faci ce-ai spus
Și fără gînd ascuns. Astfel să știi
Primejdii mult mai mari te vor pîndi.

FAUST

Neputincioasa vîrstă, crede-mă
E vinovată de trădarea mea
Ea m-a-ndemnat să mă despart, să fug
De tine și de-al ei stăpîn. Pe ea
S-o chinuiești cu chinul iadului
Pe care noi în suflet îl purtăm.

MEFISTO

(Aparte :)

Credința lui e mare. Sufletul
Nu pot să i-l ating, dar trupul lui
I-l pot supune caznelor ușor.

FAUST

Un singur lucru mai doresc să cer
Cinstitei mele slugi de pînă-acum
Spre-a-mi potoli văpaia inimii :
De pe tărîmul umbrelor s-o chemi
Pe veșnic tînăra Elena.
Ea Care e minunea-ntre minuni —
Așa cum am văzut-o nu de mult —
Să-mi fie azi iubită eu doresc ;
Îmbrățișarea ei îmi va goni
Acele gînduri ce m-ar îndemna
Să nu-mi țin legămîntul încheiat
Cu tine și cu Lucifer.

MEFISTO

O, Faust,
De o dorești, ca tot ce ți-ai dorit

Se va-implini cât ai clipi din ochi.
(Intră din nou Elena.)

FAUST

Acesta-i chipul ce prin vraja sa
Putere a avut spre a-mpânzi
Al apelor întins cu mii și mii
De pânze de corăbii ce-au plutit
Spre Troia care-n flăcări s-a surpat ?
Elenă dulce, tu doar c-un sărut
Mă faci nemuritor !

(O sărută.)

Buzele ei
Mi-au sorbit sufletul, îl simt zburînd.
Elena, vino cu un alt sărut,
Dă-mi sufletu-napoi, acum, aici
Căci el pe-a tale buze a găsit
Chiar însuși raiul, raiul mult visat
Și zgură-i tot ce nu-i Elena. Azi
Voi fi alt Paris și de dragul tău
Voi arde-n flăcări nalte cât un zid,
In locul Troiei, Wittenbergul meu,
Mă voi lupta cu lașul Menelau,
Pe coif voi arbora însemnul tău,
Pe Ahile în călcîi îl voi răni
Și-apoi la tine voi veni să-mi dai
Doar un sărut de foc. Frumoasa mea,
Ești mai frumoasă decît noaptea, ea
Cu tine de s-ar măsura ar ști
Că, e frumoasă doar cu-al ei veșmînt
De stele mii. Pe cînd tu strălucești
Mai mult ca luminosul Jupiter
Cînd plînsei Semele¹ s-a-nfățișat.
Mai mîndră ești decît cerescul zeu într-ale
Aretuzei² brațe de azur
Și numai tu vei fi iubita mea.

(Ies. Intră Bat rinul.)

BATRÎNUL

Om blestemat și chinuit ești, Faust :
Cerescul har din suflet ți l-ai smuls
Și-acum din fața judecății fugi.

(Intră Diavoli.)

FAUST

Trufia lui Satan mă-ncearcă-acum
Așa cum Cel-de-Sus crezului meu
Tăria i-o încearcă. Piară deci
Nelegiuitul iad, credința mea îl va înfrînge.
Demoni cruzi, vicleni Priviți sfidarea cerului senin
In fața urii voastre fără spor !
In lături, deci, neputincioși haini,
Eu merg la Domnul Dumnezeu meu !

(Ies.)

1 Fiica lui Cadmus și a Armoniei, iubita lui Jupiter, căruia rău sfătuită îi cere să i se arate în toată splendoarea sa, ceea ce-i aduce moartea, căci se aprinde din strălucirea zeului.

2 Nereidă iubită, după unele tradiții (Pseudo Plutarh) de Alpheu, fiu al soarelui : Marlowe pare să facă

aluzie la această formă a mitului.

TABLOUL XII

O cameră în casa lui Faust. Intră Faust însoțit de Cărturari.

FAUST

Domnilor...

PRIMUL CĂRTURAR

Ce te frământă, Faust ?

FAUST

Bunul meu coleg de cameră,

Dacă nu te-aș fi părăsit, poate aș mai fi trăit !

Acum însă veșnicia morții mă pîndește.

Uită-te, nu vine ? Spune-mi, nu vine ?

AL DOILEA CĂRTURAR

Ce vrea să spună Faust ?

AL TREILEA CĂRTURAR

Cred că s-a îmbolnăvit din prea multă singurătate.

PRIMUL CĂRTURAR

Dacă-i așa, vom căuta doctori care să-l vindece.

Oboseala e de vină. Fii fără teamă, prietene.

FAUST

Da, oboseala pe care ți-o pricinuieste păcatul cel de moarte,

Cel care îți osîndește deopotrivă trupul și sufletul.

AL DOILEA CĂRTURAR

Indreaptă-ți privirile spre cer, Faust :

Adu-ți aminte că mila Domnului e nemărginită.

FAUST

Atît numai că păcatul lui Faust nu are iertare în veci.

Pînă și șarpele care a ispitit-o pe Eva își mai poate afla mîntuirea,

Dar Faust nu. Domnilor, ' ascultați-mă cu răbdare și vorbele mele

Să nu vă înspăimînte. Cu toate că inima îmi tresaltă și freamătă

La gîndul că aici am trudit studiind cu sîrg timp de treizeci de ani,

Mai bine n-aș fi văzut niciodată Wittenbergul și n-aș fi citit nici o carte !

Toată Germania, dar ce spun ? toată lumea a fost martora minunilor

Pe care le-am săvîrșit. Dar iată că, din pricina lor, Faust a pierdut nu numai

Germania și lumea, dar și Cerul, tronul Celui-de-Sus, tărîmul celor fericiți

Și împărăția tuturor bucuriilor. Lui îi este hărăzit numai iadul,

Pentru totdeauna numai iadul ! Dragi prieteni, ce se va întîmpla cu Faust

Cel osîndit iadului pe vecie ?

AL TREILEA CĂRTURAR

Și totuși, Faust, roagă-te lui Dumnezeu.

FAUST

Lui Dumnezeu pe care Faust l-a tăgăduit ?

Lui Dumnezeu pe care Faust l-a hulit ?

Ah, Doamne, aș vrea să plîng, dar diavolul

Îmi usucă lacrimile. In locul lacrimilor, picură sînge.

Și o dată cu sîngele, sufletul și viața mea.

Tot el îmi ferecă limba. Aș vrea să-mi ridic brațele.

Dar uite, mi le țîn, mi le țîn !

TOTI

Cine, Faust ?

FAUST

Lucifer și Mefisto ! Vai mie, domnilor,
Pentru puterea artei mele mi-am vândut sufletul.
Domnul nu îngăduie !

FAUST

Domnul, într-adevăr, n-a îngăduit-o.
Dar Faust a săvârșit-o ! Pentru plăcerea vană a douăzeci și patru de ani,
Faust a pierdut fericirea și bucuria veșnică.
Le-am dat un act scris cu sângele meu. Sorocul s-a împlinit.
Nu mai e mult și vor veni să mă ia.

PRIMUL CĂRTURAR

De ce nu ne-a spus Faust toate acestea mai înainte,
Pentru ca preoții să se fi rugat pentru el ?

FAUST

M-am gândit deseori să o fac, dar diavolul mă amenința
Că mă sfîșie în bucăți dacă voi pomeni numele Domnului.
Că-mi va răpi deopotrivă trupul și sufletul dacă voi încerca
Să mă apropiu de cele sfinte. Plecați, domnilor,
Altfel veți pieri împreună cu mine.

AL TREILEA CĂRTURAR

Ce-am putea' face spre a-l mîntui pe Faust ?

FAUST

Nu vă mai gândiți la mine, ci la propria voastră mîntuire. Plecați.

AL TREILEA CĂRTURAR

Domnul îmi va da putere. Rămîn cu Faust.

PRIMUL CĂRTURAR

Nu încerca mînia Domnului, prietene.
Să mergem însă în camera de alături și să ne rugăm pentru el.

FAUST

Da, da, rugați-vă pentru mine, rugați-vă.
Și orice veți auzi, să nu veniți, fiindcă nimic nu mă mai poate ajuta.

AL DOILEA CĂRTURAR

Roagă-te și tu, iar noi ne vom ruga lui Dumnezeu să te ierte.

FAUST

Rămas bun, domnilor. Dacă mîine dimineață mai sînt în viață,
Am să trec pe la voi. Dacă nu, veți ști că Faust e-n iad.
(*Cărturarii ies, orologiul bate ora unsprezece.*)

Vai ție, Faust,

Un ceas, un ceas îți mai rămîne doar,

Apoi osînda fără de sfîrșit

Te va cuprinde pentru veșnicii !

Voi, stele reci ce pururi vă rotiți

înțepeniți acum, să stea în loc,

Cu voi odată timpu-ncremenit,

Ca miezul nopții să nu poată fi !

Dar ochiul zilei să răsară iar,

Să fie-o zi în fața mea :

Nu cer ca ora ce mi-a mai rămas

Să se prefacă-n ani sau săptămîni,

Cer doar o zi, pentru ca Faust

Căindu-se să fie mîntuit.

*O lente, lente currite, noctis equi ! **

Dar stelele se-nvîrt, nu vor'să stea

Si timpul fuge, repede curgînd.

Va bate clopotul cu sunet grav

La miezul nopții ceasul împlinit,

Iar la chemarea lui demoni grăbiți
Pe Faust îl vor încercui rînjind
Și-l vor porni spre-osînda lui de veci !
Aș vrea să mă înalț în sus, spre cer,
Dar iată cineva mă trage-n jos !
Sîngele lui Christos privește-1, Faust :
E presărat în picături pe cer ;
Un singur strop, o jumătate chiar
Căzînd pe sufletul uscat din Faust
Ar fi de-ajuns ca mîntuit să fiu,
Un dram de strop, iertarea mea ! Oh, Christ !

* O, telegari al nopții, încetiniți, încetiniți-vă fuga!

Stai, Lucifer, inima nu-mi zdrobi
Că în sfîrșit rostesc numele lui !
Ii voi chema mereu... Unde-i acum ?
S-a dus ! Ah, Lucifer s-a încruntat !
își va întinde brațul ! Munților,
Asupra mea vă prăbușiți ! Implor
Să mă ascundeți de mînia lui.
Stați neclintiți. Nu vreți. Degeaba strig.
Pămîntule, deschide-te, în hău
Căscat să mă afund pînă-n adînc.
Nu vrei nici tu un adăpost să-mi dai.
Voi, aștri ce-ați vegheat cînd m-am născut,
Voi, ce deopotrivă m-ați sortit
Și morții și infernului de foc :
Așa cum soarbeți ceața către voi
Mă ridicați spre-a voastre înălțimi
Și-n pîntecul de pîclă-al norilor
Ascundeți-1 pe Faust, și-apoi cînd iar -
Mă vor zvîrli din nou în aer, sus,
Prin gura lor de fum, tot trupul meu
Să iasă lunecînd, iar sufletul
Spre ceruri să se poată înălța !
(Orologiul bate unsprezece și jumătate.)
Din ceas o jumătate-a mai trecut
Și miezul nopții bate-va curînd.
O, Doamne,
De nu vrei să mă izbăvești, atunci
De dragul lui Isus al cărui trup
S-a chinuit și-a sîngerat, în veac
Plătind și pentru izbăvirea mea,
Fă ca pedeapsa-mi grea să aibă-un timp !
îmi hărăzește mii de ani în iad,
Dar cruță-mă de veșnicia lui !
Vai, Doamne, chinul celor păcătoși
O știu, e fără de sfîrșit ! De ce
Nu sînt ființă fără suflet, eu ?
De ce nemuritor e sufletul
Din noi ? De ce așa ursit a fost ?
Pitagoreica prefacere,
Metempsihoză de s-ar dovedi,

De-ar fi adevărat, sufletul meu
S-ar întrupa din nou și m-aș ivi
într-una din jivinele ce eu
Azi, chinuit, le fericesc știind.
Că umiliința soarta lor e, vai,
Dar de rîvnit pentru oricare om :
Cînd mor și sufletul și trupul lor,
întoarse~n plăsmuirea lor dintîi,
In praf și pulbere se risipesc.
Din ele nu va dăinui nimic !
Eu am un suflet dincolo de trup
Legat cu veșnicia-n veșnicii
Și chinului din iad venit în veci.
O, blestemați să fiți ai mei părinți !
Nu, Faust, nu ei, ci tu blestem să porți
Și blestemat să fie Lucifer
Cel care, ispitindu-te, ți-a luat
Putința fericirii veșnice !

(Clopotul bate miezul nopții.)

Da, bate miezul nopții ! Trupul meu
Să se prefacă-n aer căci astfel
Cu Lucifer voi fi silit să plec.

(Intră Diavoli.)

Atît de aspru sînt privit. O, zei !
Năpîrci și șerpi, mai dați-mi un răgaz !
Iad blestemat, încă să nu te căști !
Așteaptă, Lucifer ! Iată-am ajuns
In foc să vreau să-mi zvîrlu cărțile :
Atîta le-am iubit ! Vai ! Mefisto !
(Ies Diavoli cu Faust. Intră Corul.)

CORUL

Tăiată-i creanga ce putea, crescînd,
Rodi bogat. Cununa lui Apolo
Ce altădată fruntea i-a încins
Lui Faust, prea învățatul om, a ars
Și-n scrum s-a prefăcut. Iar Faust s-a dus.
Priviți-i prăbușirea în infern.
Inverșunata-i soartă poate fi
Prilej pentru oricare înțelept
Să se întrebe, cîntărind adînc,
Asupra multor taine care sînt
Oprite dezlegării omului :
Dar cugetul cel dîrz e-mpins
Mereu să le cuprindă-ascunsul înțeleș ;
Prin asta înfruntînd cu orice preț
Mai mult decît îngăduit îi e
De Cel-de-Sus în harul Lui ceresc.

*Terminat hora diem: terminat auctor
opus'*

¹Ora aceasta încheie ziua ; autorul își încheie lucrarea.